

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА І ПРАВА**

Освітньо-професійна програма Підприємництво
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Ступінь вищої освіти Магістр

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

д.е.н., професор Махмудов Х. З.

19 грудня 2022 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **«Фінансові технології та їх вплив на розвиток суб'єктів
підприємницької діяльності»**

виконав здобувач вищої освіти денної форми навчання

Бондар Олександр Геннадійович

Керівник кваліфікаційної роботи,
к. е. н., доцент

Алла СВІТЛИЧНА

Полтава – 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНІ ОСНОВИ ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	9
1.1. Фінансові технології й трансформації бізнес-моделей банківського бізнесу	9
1.2. Особливості розвитку банків – як партнерів фінтех компаній	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВІДДІЛЕННІ БАНКУ	25
2.1. Організаційно-економічна характеристика відділення банку ..	25
2.2. Фінансові інструменти платіжних систем відділення банку	33
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВІДДІЛЕННІ БАНКУ	42
3.1. Удосконалення фінтех стратегії відділення банку	42
3.2. Запровадження послуги торгового еквайрингу в відділенні банку	48
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. За сучасних умов в усьому світі спостерігається стрімкий розвиток фінансових технологій. Між банками відбувається конкуренція за своїх клієнтів, тому їм важливо не тільки підлаштовуватися під реалії часу, але і запроваджувати нові технології. Фінансові технології забезпечують для клієнтів низку конкурентних переваг. Зокрема, коли раніше потрібно було відвідувати відділення банку – сьогодні багато операцій на провести дистанційно. Для клієнтів це, передусім зручність (в будь-який час та у будь-якому місці), швидкість, контроль та самостійність. Тому використання фінансових технологій в банківському секторі не втрачає своєї актуальності, зокрема, банки змушені постійно впроваджувати інновації з метою забезпечення переваг своїм клієнтам над конкурентами [7, с. 87]. У той же час фінансові інновації приводять до якісних змін в банківській сфері та сприяють не лише отриманню прибутку банком, але і підвищенню рівня конкурентоспроможності й скорочення витрат в перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення фінансових технологій і особливостей їх застосування у банківській сфері зробили такі науковці: Апопій В. В., Варналій З. С., Воронкова В. Г., Гой І. В., Смелянська Т. П., Гриньова В. М., Грузіна І. А., Капустянський П. З., Котляревський О. В., Мохонь В. А., Проданова Л. В., Котляревський О. В. та ін. Проте є потреба щодо додаткового обґрунтування можливості ведення партнерських зв'язків між банками і фінансово технологічними компаніями та можливостей ведення спільного бізнесу без впливу на роботу кожного.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційна робота зроблена відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри підприємництва і права Полтавського державного аграрного університету на 2022-2026 рр. за темою: «Розвиток підприємництва: управлінські, економічні, інноваційні та інвестиційні аспекти» (Державний реєстраційний номер: 0121U114522 від 21.12.2021 р.).

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження фінансових технологій та їх впливу на розвиток суб'єктів підприємницької діяльності. Для досягнення поставленої мети були окреслені такі завдання:

- проаналізувати теоретико-методичні основи впливу фінансових технологій на розвиток суб'єктів підприємницької діяльності;
- провести аналіз використання фінансових технологій суб'єктами підприємницької діяльності;
- проаналізувати перспективи використання фінансових технологій суб'єктами підприємницької діяльності.

Об'єктом дослідження є процеси формування і розвитку банківської діяльності під впливом фінансових технологій.

Предметом дослідження є фінансові технології як чинник модернізації фінансової системи.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи активно використовувалися різні загальнонаукові методи пізнання, зокрема: теоретичне узагальнення, систематизація (при дослідженні сутності понять «інновації», «фінансові технології», «банківський бізнес»); порівняння; графічний метод – для наочних представлень результатів аналізу.

Інформаційна база. Основною інформаційною базою для наукової роботи були: офіційні дані сайту банку, офіційні дані сайту НБУ та Світового Банку. У процесі роботи використано монографії й наукові статті вітчизняних і закордонних вчених, матеріали наукових конференцій та досліджень, використовували інтернет-ресурси згідно теми кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів. Певні положення та висновки кваліфікаційної роботи містять наукову і практичну цінність. Зокрема:

набуло подальшого розвитку:

обґрунтування торгового еквайрингу (основним інструментом еквайрингових операцій є POS-термінал). За допомогою інтернету

спостерігається постійний зв'язок пов'язаний із банком. Алгоритм процесів: клієнти прикладають, проводять або вставляють платіжну карту у термінал; інформація зчитується й банк підтверджує розрахункові операції; покупці отримують чек, який є доказом успішного виконання процесу.

Практичне значення одержаних результатів. Основні наукові положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня методичних узагальнень та практичних рекомендацій, які дозволяють удосконалити фінансові технології. Головні положення кваліфікаційної роботи впровадженні у практику діяльності відділення банку.

Апробація результатів дослідження. Головні результати досліджень, згідно теми роботи, оприлюдненні у формі доповідей за результатами матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи» (23-24 вересня 2022 р.) на тему «Фінансові технології та їх вплив на розвиток суб'єктів підприємницької діяльності», щорічної студентської наукової конференції Полтавського державного аграрного університету (10 листопада 2022 р.) на тему: «Фінансові технології та їх вплив на розвиток суб'єктів підприємницької діяльності». Оpubлікована стаття в науковому журналі Причорноморські економічні студії на тему «Особливості розвитку банків як партнерів фінансово технологічних компаній (додаток А).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст викладено на 60 сторінках друкованого тексту, робота містить 19 таблиць, 7 рисунків, 6 додатків та списку використаних джерел (63 найменування).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНІ ОСНОВИ ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Фінансові технології й трансформації бізнес-моделей банківського бізнесу

Фінансові технології діють практично стільки ж, скільки й індустрія фінансових послуг. Та після економічної кризи 2008 р. традиційні постачальники послуг електронної комерції були витіснені компаніями із більш ефективними й сучасними технологіями. Коли люди використовують ApplePay, Privat24, Venmo, PayPal чи просто свою кредитну картку для здійснення онлайн-покупок, вони, як споживачі, інтернет-магазин і банк, який проводить операції по розрахунку, – усі використовують фінтех [57].

В цілому, фінтех або фінансові технології – це технології, які застосовуються у фінансових службах, чи використовуються для того, щоби допомогти компаніям керувати фінансовими аспектами власного бізнесу, включаючи нові програми і додатки, процеси і бізнес-моделі. Раніше фінансові технології сприймалися виключно як внутрішні розробки і процеси фінансових установ, до яких споживачі фінансових послуг не мали прямого доступу. Але сьогодні фінтех став базою для усіх онлайн-транзакцій – переказів грошей, сплати комунальних платежів, кредитування тощо [57].

Отже, фінтех – це технології, що розробляються у секторі фінансових послуг, що спочатку використовувались власне фінансовими установами. Але з 2020 р. все більше фінансових технологій представляє процеси, що кардинально змінюють традиційні фінансові послуги, зокрема, мобільні платежі, кредити, грошові перекази тощо [56].

У тій або іншій формі фінансові технологію існують стільки, скільки й фінансові послуги. Саме слово вперше опублікували у 80-х роках минулого

століття – у газеті Sunday Times, де вийшла стаття авторства Пітера Найта із назвою «Фінтех». Він описував цим словом бот, який уніс зміни у його електронну пошту. Після глобальної фінансової кризи 2008 р., компанії в галузі фінансових технологій почали швидко розвиватися та суттєво змінили комерцію, управління активами, інвестиції, страхування і операції із цінними паперами. Дякуючи фінтеху стало можливим існування криптовалют, зокрема, біткоїну. Після кризи 2008 р. з'явилися тисячі стартапів, що усвідомлювали – довіра споживачів фінансових послуг в старому форматі зруйнована й назріла потреба в нових фінансових бізнес-моделях. Великі корпорації стали інвестувати в фінтех-бізнес, що сприймався як альтернатива старій бізнес-моделі фінансового сектору. Мільйони клієнтів вимагали нових стандартів обслуговування від традиційних банків [57].

На Всесвітньому економічному форумі (WEB), згідно доповіді компанії Deloitte [62], сучасні споживачі очікують простого онлайн-доступу щодо фінансових послуг, швидкого схвалення кредитів і безкоштовних платежів для фізичних осіб, – усіх тих нововведень, що зробили фінтех популярним. Хоча на сьогодні фінтех поки не можна назвати домінуючими тенденціями у фінансовому світі, певні компанії досягли значних успіхів, а власне поняття фінтех стало важливою ланкою в ланцюгу фінансових послуг. Фінтех швидко змінює страхові та інвестиційні галузі. Зокрема, в США автомобільні страхові компанії уже продають страхування на основі «телематики», де керування водія контролюється на основі даних, що зібрані через його смартфон чи «чорний ящик», який встановлено у автомобілі. Ці дані можуть бути застосовані для визначення того, скільки водію треба буде платити по страховому полюсу [56].

Впровадження сучасних фінансових технологій включає всі сфери діяльності банків, зокрема: як внутрішні інновації, що безпосередньо використовуються у межах банку (стосовно нових видів банківських послуг, продуктів, нових методів роботи) так і зовнішні, що спрямовані на удосконалення або застосування нових методів впровадження банківських

продуктів, збільшення вкладення інвестицій банками коштів із метою підвищення конкурентоспроможності, завоювання клієнтів і розширення частки ринку [20].

Об'єктами співпраці банків та фінансово-технологічних стартапів є:

- інноваційні програми та проекти;
- нові знання й інтелектуальні продукти;
- сучасне технологічне обладнання й процеси;
- інноваційні продукти і послуги;
- інноваційні механізми формування ринків сучасних банківських продуктів і послуг;
- збір коштів та управління активами.

Національний банк України 9 липня 2020 р. затвердив Стратегію розвитку фінансових технологій в Україні до 2025 р. (додаток Б) – в Україні це покроковий план створення повноцінної фінансової технічної екосистеми із інноваційними фінансовими сервісами й доступними цифровими послугами. Стратегія базується на ключових напрямках, визначених Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 р., яку Національний банк й інші регулятори презентували фінансовому ринку на початку 2021 р. [52].

Документ структурує і деталізує тренди та напрями розвитку фінансових інновацій на такі ключові дієві елементами стратегії:

розроблення і впровадження концепту повноцінної регуляторної «пісочниці» для швидкого тестування інноваційних проєктів;

підвищення рівня фінансової обізнаності й залученості (інклюзії) населення й бізнесу; запуск академічної бази із фокусом на відкритий банкінг.

Реалізація стратегії значною мірою буде залежати від виконання пов'язаних діджитал-проєктів, які розробляє Національний банк України. Наприклад, мова йде про: запровадження віддаленої ідентифікації і верифікації; надання можливості здійснення миттєвих платежів з рахунку на

рахунок в СЕП в форматі 24/7;

імплементція євродирективи PSD2,

посилення регуляторного периметру в сфері кібербезпеки;

інші інноваційні проекти центробанку [52].

Більшість фінансових технологій функціонує на основі визначених принципів, яких не було раніше та які завдячують своєю появою розвитку інформаційних технологій. Зокрема, мова йде про: можливість у автоматичному режимі збирати, систематизувати і обробляти інформацію, наприклад, великі масиви даних; здатність легко поєднувати людей із спільними інтересами. Мова йде не тільки про соціальні мережі, скільки про платформи – віртуальні міні-ринки, на які заходять ті, хто щось має, та ті, кому це потрібно (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Ключові технології «FinTech» [54]

Програми	Особливості
Необанкінг	Популярність необанкінгу пояснюють зручністю і швидкістю реагування на запит клієнта. У 2022 р. необанки продовжать витіснити традиційний банкінг. У 2021 р. фізичні особи-підприємці заходили до банків набагато рідше, ніж у 2019 р. Digital-банки активно будуть розширювати свою частку на ринку фінансових послуг
Криптовалюта	Темпи зростання криптоіндустрії у світовому масштабі випереджають усі традиційні галузі. У 2021 р. обсяг ринку криптовалют зріс у п'ять разів. Венчурні інвестори вклали в блокчейн-екосистему 33 млрд \$
Штучний інтелект і машинне навчання	Чат-боти, голосові та віртуальні помічники еволюціонують і вже використовуються для інформування клієнтів, здійснення фінансових операцій, оцінювання кредитоспроможності, визначення ризиків.
Фінансові екосистеми	Єдина платформа, що об'єднує різні компанії, дозволяє задовольняти максимум ключових потреб клієнтів, надавати широкий спектр фінансових і нефінансових послуг
Open banking	Єдина платіжна екосистема розширить можливості банків, фінтеху та клієнтів. Необхідно використовувати відкриті дані для створення персоналізованих рішень і вбудовування фінансових сервісів у продукти інших гравців

Віртуалізація фінансових технологій стимулювала появу нових інструментів надання фінансових послуг, зростання популярності криптовалют, необанкінгу, мобільних програм й інноваційних ІТ-

технологій [54].

Охарактеризуємо основні з них:

необанкінг – це глобальний тренд, що залишається актуальним у банківській сфері й активно розвиватиметься й в Україні. Спеціалісти очікують не лише появи нових локальних гравців, а і виходу на український ринок західних фінансово технологічних компаній;

криптовалюта. Україна також рухається у цьому напрямку. Держава обіцяє створити законодавче поле щодо легалізації криптобізнесу в Україні, що стимулюватиме його розвиток. Зокрема, передбачається прихід міжнародних гравців, розвиток локальних проектів й зростання кількості криптостартапів, збільшення інвестицій у сектор. Е-гривня також буде розвиватися. Легалізація буде прикладом win-win-стратегії: віртуальні активи перейдуть зі сірої зони до легальної, й держава отримає додаткові доходи у формі податків на прибуток від продажу «крипти». Після запровадження необхідного законодавства Україні потрібно чекати якщо не росту інвестицій у криптовалюту, то однозначно активного розвитку даного напрямку і відкриття представництв великих криптокомпаній та бірж [31];

штучний інтелект та машинне навчання – стає додатковим інструментом фінансово технологічних компаній для підвищення якості сервісу, запровадження нових продуктів та модернізації послуг. Штучний інтелект та машинне навчання допомагають скорочувати витрати на аналіз великих обсягів інформації. Фінансово технологічні компанії, що впроваджуватимуть можливості, пов'язані із використанням штучного інтелекту та машинного навчання, зможуть більш ефективно конкурувати на ринках фінансових послуг [23];

фінансові екосистеми. Актуально, щоб через одну компанію екосистеми була можливість отримати доступ до всіх інших пов'язаних сервісів, які входять до неї. Всі питання повинні вирішуватися онлайн – зручно, швидко та комфортно. Це значна конкурентна перевага, що робить бізнес більш прибутковим та клієнтоорієнтованим. Головний чинник в

формуванні банківських екосистем – розвиток ІТ-технологій, зокрема, штучний інтелект та машинне навчання. Перехід до технологій машинного навчання посідає визначальний вплив щодо формування екосистем у фінансовому секторі. Він стимулюватиме створення фінансових екосистем і запровадження у Україні Open banking. Але потрібно, щоб банківський сектор був готовим працювати в нових умовах роботи;

open bankin – банки матимуть додатковий канал щодо продажу своїх продуктів. Це скоротить витрати їх на утримання громіздких фронт-систем. Open banking вимагатиме від учасників побудови бізнес-моделі, й ті, хто зробить це, виграють. Старі підходи не працюватимуть.

Поглиблення співпраці банків із фінансово-технологічними стартапами – це система заходів, що спрямовані на досягнення довгострокових стратегічних цілей розвитку, які пов'язані з впровадженням інноваційних методів роботи, новими банківськими продуктами і послугами для збільшення і розширення клієнтської бази, підвищення конкурентоспроможності банків, комерціалізації накопичених сучасних знань, технологій та обладнання. Результатами співпраці банків й фінансово-технологічних стартапів є нові продукти та послуги чи продукти і послуги із новими якостями та трансформація наукових досліджень та розробок, інші науково-технологічні досягнення в нові або покращенні банківські продукти і послуги, у оновлений або вдосконалений банківський технологічний процес, який використовується в практичній діяльності, або новий підхід щодо реалізації продуктів та послуг, їх адаптацію до актуальних вимог клієнта [20].

Національний банк України зробив анонс на початку серпня 2022 р. щодо започаткування активної роботи по приєднанню України до Єдиної зони платежів в євро (SEPA). Система має спростити вихід українських бізнесів на ринок ЄС, наприклад, для українського фінтеху – на ринки фінансових послуг ЄС. В той же час український фінтех розвивається в різних напрямках [6].

Згідно даних американської аналітичної компанії CB Insights, в 2021 р. загальносвітовий обсяг залучених в галузь фінтеху коштів зріс на 96 % та досягнув рекордних 210 млрд. \$. В довоєнний час українські фінансові технології розвивалися досить динамічно. Згідно даних звіту AVentures Capital [60], одного із найстаріших венчурних фондів України, обсяг інвестицій у українські стартапи збільшився на 45 % або до 832 млн \$ у 2021 р. в порівнянні з 2020 р. Знаним є те, що 58 % вкладених в розвиток підприємств коштів припадає на три компанії із виключно українським корінням – Grammarly, Firefly та People.ai, що зуміли залучити 200 млн \$, 75 млн \$ і 107 млн \$ відповідно. Але війна, що почалася, внесла корективи у розвиток галузі фінансових технологій, однак в цілому не загальмувала процеси, а в чомусь навіть прискорила. Зокрема, Україна приєдналася до Європейського блокчейн-партнерства у статусі спостерігача. Головна мета цього партнерства полягає у створенні всеєвропейського блокчейну, туди буде повноцінно інтегровано і нашу країну. На подальшому етапі планується розширення мереж міждержавних блокчейн-партнерств України із державами, які належать до ЄС.

За словами співзасновника Alibaba Group Джека Ма [59], й перед фінтех, й перед техфін-компаніями в майбутньому стоятимуть спільні виклики, що полягають в персоналізації послуг, коректній обробці великих масивів даних, пришвидшенні онлайн-операцій і максимальному задоволенні потреб своїх споживачів. З часом все більше клієнтів дратуватимуться, коли будуть змушені відвідувати банківське відділення офлайн для здійснення фінансових операцій. Традиційні банки не можуть вже розраховувати тільки на депозити, поточні рахунки та кредити як основу свого бізнесу. Конкуренти із боку фінтех компаній уже витісняють банки із найбільш активних галузей. Майбутнє банківської галузі залежатиме від його здатностей впливати на розуміння споживачів, розширену аналітику і цифрові технології щодо надання послуг, які допомагають сучасним технологічним клієнтам успішніше керувати своїми фінансами і їх повсякденним життям. Оскільки, фінансові, так і технологічні компанії

демонструють все ширший погляд на банківські бізнеси, пропонують як банківські, так й небанківські послуги, остаточним переможцем у цій ситуації буде споживач незалежно від компанії, яку він обере.

1.2. Особливості розвитку банків – як партнерів фінтех компаній

Фінансові технології або фінтехи заявили чітко про себе, а продуктами цієї сфери користуватися почали мільйони користувачів всього світу. Деякі експерти прогнозували, що інноваційні та гнучкі компанії з сектора фінансових технологій переможуть традиційні банки за допомогою зручності та простоти їх сервісів. Але з часом, замість боротьби фінтеху із банками дедалі частіше проглядається їхня співпраця. Спостерігаючи за активним розвитком фінтеху, банки вирішили, що потрібно трансформуватися і розвивали власні інноваційні сервіси, у т. ч. за допомогою різноманітних фінтех-компаній та похідних від них. Зараз багато банків в всьому світі розробляють власні продукти за активною участю фінтеху та підтримують розвиток фінансових стартапів [2].

Кількість комерційних банків в Україні (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Кількість комерційних банків в Україні, 2008-2022 рр. (станом на 01.01) [18]

Рік	Кількість діючих банків	З них з іноземним капіталом	у т. ч. з 100 % іноземним капіталом
2008	175	47	17
2009	184	53	17
2010	182	51	18
2011	176	55	20
2012	176	53	22
2013	176	53	22
2014	180	49	19
2015	163	51	19
2016	117	41	17
2017	96	38	17
2018	82	38	18
2019	77	37	23
2020	75	35	23
2021	74	33	23
2022	71	33	23

Станом на 01 січня 2022 р. в Україні діяв 71 банк й 2089 учасників ринків небанківських фінансових послуг, з них 196 ризикових (non-life) і 19 лайфових (страхування життя) страховиків, 327 кредитних спілок, 304 ломбарди, 146 лізингових компаній, що не є фінансовими установами, 1034 фінансових компаній (що мають ліцензії на лізинг, кредитування, факторинг, переказ коштів, надання гарантій та обмін валют), 63 страхових брокери. В Україні діє 35 платіжних систем, які створені резидентами і 13 міжнародних платіжних систем, що створені нерезидентами. З 1 липня 2020 р. НБУ став регулятором небанківських фінансових установ [53].

Для фінтех-компаній банки – теж партнери. Щоб надавати споживачам різноманітні послуги, фінтеху необхідно кооперуватися із банками. Останні часто мають можливість проводити певні операції, що не доступні для фінантех-компаній, наприклад, у зв'язку з відсутністю ліцензій. Зокрема, деякі платіжні сервіси пропонують користувачам послугу зберігання грошей на рахунках. Але по факту ці кошти зберігаються у банку, а фінтех-сервіс просто надає доступ до них. Принцип роботи фінтехів: вони з'являються в тому місці, де можна запропонувати нові фінансові продукти, що краще задовольняють потреби споживачів, чим наявні, або там, де є шанс надавати послуги дешевше чи якісніше (рис. 1.1).

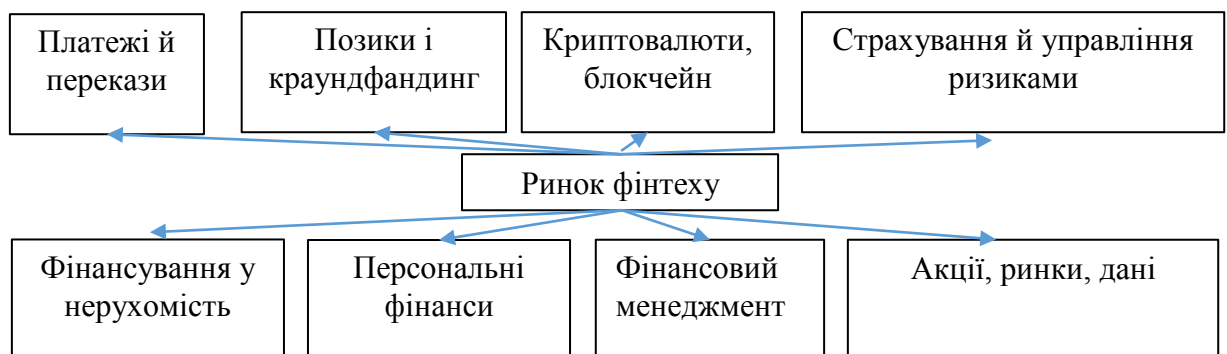

Рис. 1.1. Структура ринку фінтеху за напрямками розвитку [45]

В Україні найактивніше розвивається сфера платежів і валют, починають розвиватись платформи (P2B, P2P, краудфандінг).

Більшість технологічних банків України мають спільні проекти із фінтех-компаніями – це набагато простіше та дешевше, ніж утримувати власні команди розробників. Лише деякі банки мають власні центри інкубації й акселерації стартапів – вони розраховують отримувати від них гарну віддачу в вигляді інноваційних продуктів та сервісів, що можна запровадити в банку. Фінтех-компанії у основному є провайдерами банківських послуг для користувачів, в той же час різноманітні інфраструктурні проекти банки здійснюють самотужки та розраховуватимуть на власні сили [2].

Поява інфраструктурних елементів нового фінансово-економічного устрою сформувала безліч перспектив щодо застосування їх (рис. 1.2).

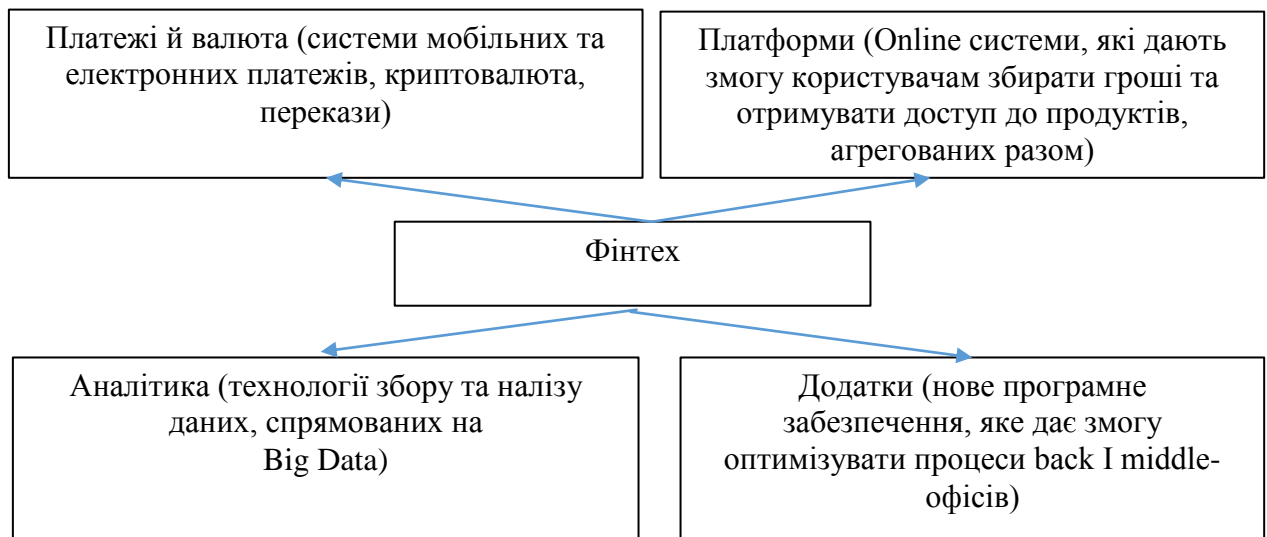

Рис. 1.2. Структура ринку фінтеху за типами компаній [45]

Ключовим в сфері захисту користувачів фінтех стартапів та їх даних є Закон України «Про захист персональних даних», що передбачає основи захисту персональних даних українців, та відповідає міжнародній практиці.

Фінтех-компанії, що володіють або обробляють персональні дані, мають певні обов'язки і відповідальність щодо їх захисту від незаконної обробки, збереження та доступу до них. Хоча вимоги щодо збереження

персональних даних дуже детально передбачені законодавством, але виконання їх недостатньо простимульовано системою захисту.

За порушення законодавства в сфері персональних даних передбачена адміністративна відповідальність (ст. 188-39 Кодексу України про адміністративні правопорушення) [22] у вигляді штрафу (до 500 неоподаткованих мінімумів – близько 620250 грн). Проаналізуємо переваги та недоліки фінтеху в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Переваги та недоліки фінтеху

Критерій	Особливості
Потенційні переваги фінтеху:	
Швидкість та зручність	Як правило фінтех-послуги постачаються в інтернеті, й таким чином користувачі можуть отримувати доступ до них простіше і швидше
Великий вибір та можливість придбати послуги віддалено	Споживачі отримують вигоди від більшого вибору продуктів й послуг, так як їх можна придбати незалежно від місцезнаходження, віддалено
Вигідніші умови на послуги	Компаніям фінансових технологій, часто, не потрібно вкладати гроші у фізичну інфраструктуру, зокрема філіальну мережу, тому вони можуть запропонувати споживачам більш вигідні умови на свої послуги, в порівнянні із традиційними компаніями
Більше персоналізованих продуктів	Технологія дозволяє фінтех-компаніям збирати і зберігати більше інформації щодо клієнтів, з метою пропозиції споживачам більш персоналізованих продуктів або послуг
Недоліки фінтеху:	
Нечітка регуляція	Фінтех-компанії у цілому нові для фінансової галузі й використовують відмінні від традиційних фінансових установ бізнес-моделі. Це може ускладнити з'ясування, того які із них регулюються, й які права клієнтів, якщо щось піде не так
Спонтанні рішення	Споживачі онлайн-послуг часто мають обмежений час і інформацію про прийняття рішень, що може призвести до необдуманих дій
Технологічні ризики	Здійснюючи операції онлайн, фінансово технологічні компанії отримують велику кількість приватної інформації про клієнтів. Зокрема, їх особисті дані можуть бути неправильно використані чи клієнт може стати жертвою кіберзлочину
«Не для всіх»	Хоча із одного боку доступ до фінансових технологій здається простим і зрозумілим, але є багато категорій громадян, що з різних причин не можуть використовувати гаджети чи комп'ютери для здійснення операцій онлайн

Отже, перевагами використання фінтеху є: швидкість та зручність, великий вибір, вигідніші умови надання послуг, більше персоналізованих продуктів. Недоліки фінтеху: нечітка регуляція, спонтанні рішення, технологічні ризики, «не для всіх» хоча з одного боку доступ до фінтеху здається простим і зрозумілим, але багато категорій громадян з різних причин не можуть використовувати гаджети чи комп'ютери для здійснення операцій онлайн. На сьогоднішній день банківські установи та фінансові компанії не можуть дозволити собі залишатися осторонь технологічного прогресу, зокрема, через значне підвищення конкуренції з боку фінансових компаній та стартапів, сфера діяльності яких безпосередньо має відношення до надання банківських й інших послуг [17].

За допомогою автоматизованих програмних сервісів й відсутності витрат на забезпечення доступу клієнтів до банківської установи цифрові фінансові установи мають значні переваги у порівнянні з традиційними банками, бо їх кредитні умови значно цікавіші, чим у класичних банків. Банк на цифровому етапі розвитку вже не є посередником, він стає агентом, що надає клієнтові послуги доступу до рахунків й операцій за ним. Комунікація із банківською установою обмежується поданням відповідних команд, що виконуються у системі цифрових технологій. Клієнт стає певним чином самостійним, автономним щодо банку [26].

Український ринок фінтеху, згідно даних каталогу UAFIC 201913, нараховує понад 100 фінтех-компаній, головна більшість із яких – провайдери платіжних сервісів, розвинене онлайн-кредитування й інфраструктурні рішення. Серед великих фінтех-компаній Монобанк – повністю мобільний банк без фізичних відділень. Наведемо перелік фінтех компаній (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Перелік фінтех компаній

Назва компанії/сфера діяльності	Особливості
1	2

Блокчейн та криптовалюта:	
Attic Lab	розробник програмного забезпечення, який спеціалізується на створенні програмних продуктів з метою покращення фінансових та облікових сервісів
Blockchain Lab	займається консалтингом з питань купівлі, зберіганням і продажем криптовалют, розробкою рішень щодо застосування технологій Blockchain у бізнесі і державному управлінні
Платежі та грошові перекази	

Продовж. табл. 1.4

1	2
CoinuPay	сервіс, що працює на перетині CoinuPay фінансових технологій, штучного інтелекту і криптовалют для реалізації сучасних рішень для бізнесу і користувачів
Easypay	розгалужена система прийому платежу:
Fondy	міжнародна платіжна платформа, що забезпечує сервіс інтернет-еквайрингу
Технології та інфраструктура	
Corezoid C	платформа, яка дозволяє об'єднати застаріле програмне забезпечення, систему та процес у єдине цифрове ядро із єдиними інтерфейсами і аналітикою
bNesis	сервіс, який поєднує різного роду системи (платіжні, скорингові системи, e-Commerce, а також системи соціальних мереж і банківські системи) завдяки їхнім API у єдине рішення.
Мобільні гаманці	
Wallet Factory	компанія, яка займається розробкою і впровадженням фінансових продуктів
Маркетплейси	
CheckDom	провайдер програмних продуктів і апаратних рішень для приватних клієнтів, домоуправителів і бізнесу
Іншуртех	
Alfa Protection	система, яка захищає компанії, що працюють у сфері електронної комерції , від платіжного шахрайства
Діджитал та необанки	
INSART	страховий брокер, що надає консультації клієнтам із питань ризик-менеджменту й фінансів
Monobank	сучасна альтернатива традиційному банкінгу
Управління фінансами	
Finkee	безкоштовний мобільний додаток для ефективного планування і обліку особистих фінансів

Отже, в цілому на ринку спостерігається значна кількість фінтех компаній, що пропонуються якісні та функціональні послуги.

Український ринок в 2021 р. характеризувався низкою показників, які швидко зростають і створюють передумови до подальшого динамічного розвитку індустрії фінансових інновацій. Діджитал-тренди України (згідно із інформацією із відкритих джерел, НБУ і платіжних провайдерів) [31]:

42,2 млн населення, 75 % якого регулярно користуються Інтернетом, ІТ-галузь становить 5 % від ВВП;

41 тис. ІТ-спеціалістів щорічно випускають заклади вищої освіти;

Україна посідає 4 місце у світі за рівнем розвитку безконтактних платежів. Активних карт – більше 41 млн, з них 6,3 млн обладнані безконтактною технологією. Україна входить до п'ятірки країн за NFC-платежами, більше 20 банків радять NFC-сервіси;

89 % дорослих мають смартфони, 60 % вебтрафіку та 61 % усіх переглядів у Youtube здійснюється з мобільних телефонів;

провідний тренд сучасної України – розвиток розумних міст. Наприклад, у Київському метрополітені оплата більш ніж 200 тис. поїздок здійснювалась безготівково. У столиці та великих містах громадський транспорт обладнаний пристроями безготівкової оплати;

Україна входить в топ-10 країн Європи за оплатою за допомогою девайсів, які носять на тілі або одязі (так звані wearables), зокрема, годинників, обручок тощо; 80 % території України мають покриття мережами 3G+.

Серед «гарячих» тем фінтех-провайдери визначили: автоматизацію, електронний банкінг, біометричну ідентифікацію, машинне навчання і штучний інтелект, прогнозування й моделювання, смарт-контракти, чат-боти, Біг Дата, блокчейн, цифровізацію всіх реєстрів, ІСО, кібербезпека та безпека платежів, ІТ безпека, також спостерігається інтерес до відкритих API [31].

За останній 2021 р. фінтех-провайдери назвали «холодними» темами електронні гаманці, операції з готівкою, мобільні додатки, мобільні технології, платіжні картки й інтернет-еквайринг (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Холодні та гарячі теми фінтех [55]

«Гарячі» теми	«Холодні» теми
електронний банкінг, автоматизація, біометрична ідентифікація, машинне навчання та штучний інтелект (AI), прогнозування та моделювання,	електронні гаманці, мобільні додатки, операції з готівкою, мобільні технології, платіжні картки та інтернет-еквайринг

смарт-контракти, чат-боти, блокчейн, Біг Дата, цифровізація всіх реєстрів, ІСО, ІТ безпека, кібербезпека, безпека платежів, відкриті API	
--	--

Фінтех-рішення, зважаючи на наявний попит на ринку, будуть орієнтовані на фінансову інклюзивність й масовий ринок. Сильні й слабкі сторони розвитку українського фінтех-ринку наведені в табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Сильні та слабкі сторони <u>розвитку</u> ринку фінтех в Україні [52]	
Сильні сторони розвитку	Слабкі сторони розвитку
Попит, який постійно зростає на конкурентні фінтех-сервіси і продукти	Немає сталої фінтех-екосистеми
Значний відсоток підприємців малого та середнього бізнесу	Обмежена кількість діджитал-спеціалістів фінринку
Вдале географічне розташування України	Низький відсоток фінансово-обізнаного населення
Проактивна роль центробанку в розвитку інновацій	Низька представленість глобальних фінтех-брендів на українському ринку
Розвинений ІТ-сектор	Експортоорієнтований інноваційний сектор
Адаптація національного законодавства до стандартів ЄС (зокрема PSD2, GDPR)	Великий відсоток «сірої» економіки в секторі малого та середнього бізнесу
Україна входить до переліку країн-лідерів по розвитку певних ніш фінтеху (платіжні сервіси, віртуальні активи, онлайн-кредитування)	У Національного банку немає мандату щодо підтримання розвитку інноваційних проектів
Запровадження методів віддаленої ідентифікації та аутентифікації	Низька інвестиційна привабливість для зовнішніх інвесторів і вплив капіталу в воєнного стану через рецесію

Держава також допомагає і підтримує цифрову галузь України. Вона розвиває активно платформу соціальних виплат «Дія Банк» (у травні 2022 р. послугами сервісу користувалися понад 17 млн українців). Запустили ініціативу «цифрового лендлізу» (Digital for Freedom) – це технологічна частина плану післявоєнного відновлення України, що має назву United24. Це глобальна програма підтримки у війні з Росією. В рамках програми Amazon організує хмарний хостинг для українських держреєстрів на суму інвестицій понад \$100 млн, а криптовалютна біржа Binance буде партнером

Мінцифри в сфері IT-освіти, Web3 і фінансів. За тиждень до війни Верховною Радою було схвалено оновлений закон «Про віртуальні активи» [46], що регулює обіг криптовалют по території країни. Не дивлячись на неоднозначну експертну реакцію, закон є дуже важливий для України з погляду цифровізації, яка повноцінно працює в правовому полі. Отже, українська фінансово-технологічна індустрія і далі залишається привабливою для інвестицій, не дивлячись на важке становище країни.

Висновки до розділу 1

Аналіз теоретико-методичних основ впливу фінансових технологій на суб'єкти підприємницької діяльності дав можливість сформулювати наступні висновки:

1. Фінансові технології (фінтех) – це впровадження інноваційних технологій в сфері створення і доставки фінансових послуг та продуктів. Цей термін активно використовують для позначення діяльності в сфері фінансів і IT. Щоб надавати фінансові послуги використовують сучасні технології, які активно розвиваються у переважній більшості країн. В Україні в 2021 р. успішно працювало більше 100 компаній. Серед них є як стартапи, так й більш зрілі організації.

2. Станом на 01 січня 2022 р. в Україні діяв 71 банк, із них, 33 – з іноземним капіталом, втім 23 із 100 % іноземним капіталом. Для фінтех-компаній банки – це партнери. Щоб надавати споживачам різноманітні послуги, фінтехи кооперуються із банками. Останні часто мають можливість проводити певні операції, що недоступні для фінантех-компаній, наприклад, у зв'язку з відсутністю ліцензій. Зокрема, деякі платіжні сервіси пропонують користувачам послугу зберігання грошей на рахунках, а фактично ці кошти зберігаються у банку, а фінтех-сервіс просто надає доступ до них.

3. Держава також допомагає і підтримує цифрову галузь України. Вона розвиває активно платформу соціальних виплат «Дія Банк» (у травні 2022 р. послугами сервісу користувалися понад 17 млн українців). Запустили

ініціативу «цифрового лендлізу» (Digital for Freedom) – технологічна частина плану післявоєнного відновлення України, що має назву United24. Це глобальна програма підтримки у війні з Росією. В рамках програми Amazon організує хмарний хостинг для українських держреєстрів на суму інвестицій понад \$100 млн, а криптовалютна біржа Binance буде партнером Мінцифри в сфері IT-освіти, Web3 і фінансів. За тиждень до війни Верховною Радою було схвалено оновлений закон «Про віртуальні активи», що регулює обіг криптовалют на території країни.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВІДДІЛЕННІ БАНКУ

2.1. Організаційно-економічна характеристика відділення банку

Банк – це сучасний український банк, багатoproфільний і багатофункціональний фінансовий посередник, що має розгалужену структуру, має широкий спектр послуг і є активним учасником різних сегментів фінансових ринків. Офіційний сайт банку наведено в додатку В. Банк партнер банку ПУМБ. Акціонерний банк зареєстрований 16 жовтня 1991 р. Банк здійснює свою діяльність на базі Банківської ліцензії № 73 від 20.10.2011 р. на право надання банківських послуг, що видана Національним банком України, та Генеральною ліцензією на здійснення валютних операцій від 20.10.2011 р. № 73, що видана Національним банком України. Банк має Ліцензії Національної комісії з цінних паперів і фондового ринку на такі види діяльності: дилерська діяльність, брокерська діяльність, депозитарна діяльність депозитарної установи.

Банк учасник Фонду гарантування вкладів фізичних осіб і діє у відповідності до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Він виконує функції по виплаті пенсій і грошової допомоги згідно до Договору № 72 від 24.12.2007, що було укладено між Банком та

Пенсійним фондом України, і Міністерством праці та соціальної політики України.

Головна діяльність банку включає надання банківських послуг юридичним і фізичним особам на території міста, області і регіонах України. Банк приймає вкладення населення, надає кредити і здійснює перекази грошових коштів по території України і за її межами, проводить валютнообмінні операції та також надає інші банківські послуги юридичним і фізичним особам. Головний офіс банку знаходиться в місті. Банк кредитує будівництво, сільське господарство, промислові підприємства та здійснює споживче кредитування фізичних осіб. Банк кожного місяця у 2021 р. залучав більше 70 млн. грн депозитів фізичних осіб і щоденно відкривав близько 20 рахунків юридичних осіб.

Банк постійно підвищує результативність системи ризик-менеджменту, проводить обережну, зважену політику щодо прийняття управлінських рішень, зокрема, у питаннях перевірки надійності позичальників, забезпечення ліквідності, роботи із проблемними кредитами й управління доходами-витратами.

Загальна інформація про банк наведена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Дані банку, 2021 р.

Критерій	Опис
Назва банку	Акціонерне товариство
Скорочена назва	АТ
Дата реєстрації	16.10.1991
Код ЄДРПОУ	09807595
Адреса банку	місто
Перша особа банку, посада	голова Правління
Телефон/факс	+38(05322) 2-78-63
Web-сайт	www.bank.com
Період оновлення рейтингу	Щоквартально
Довгостроковий рейтинг банку від РА «Стандарт-Рейтинг» (Україна) за національною (українською) рейтинговою шкалою	uaAA Банк або окремих борговий інструмент з рейтингом uaAA характеризується дуже високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Згідно з даними Національного Банку України, банк станом на 01.01.2022 р. займав 11-ту сходинку по розміру сукупних активів серед банків із приватним капіталом. Також, за даними НБУ, серед 71 платоспроможного банку України банк займав: за величиною активів – 30 місце; за обсягом кредитів та заборгованості клієнтів – 31 місце; за обсягом коштів фізичних та юридичних осіб – 29 місце.

Станом на 01.01.2022 р.: частка активів банку склала 0,127 % активів платоспроможних банків України; частка в сукупному кредитному портфелі платоспроможних банків України складала 0,164 %; частка банку в сукупному обсязі коштів юридичних і фізичних осіб платоспроможних банків України становила 0,250 %. В цілому, частку банку у банківській системі України за активами складає 0,217%. Із 71 платоспроможних банків банк займав за обсягом кредитів та заборгованості клієнтів – 31 місце, а за розміром активів – 30 місце, отже його можна віднести до невеликих банків, який не здійснював в Україні масштабних операцій.

Всього відділень в області – 48.

Найбільшу питому вагу в структурі активів банку займає стаття «кредити та аванси клієнтів» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Активи банку, тис. грн

Показники	Роки					2021 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2019	2020	2021	
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	91527	185773	351390	298327	219200	в 2,3 р. б.
Кредити та аванси банку, тис. грн	753	737	635	21474	33550	в 4,5 р. б.
Кредити та аванси клієнтів, тис. грн	862527	951763	986024	967632	1171928	135,9
Основні засоби та нематеріальні активи, тис. грн	345509	404432	411093	307920	296409	85,8
Інші активи, тис. грн	749295	780047	785596	1565165	1719218	в 2,3 р. б.

Активи всього, тис. грн	2049611	2322752	2534738	3160518	3440305	167,9
----------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	-------

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності банку

Станом на 2021 р. кредити і аванси клієнтів банку становили 1171,0 млн. грн, що складало 34,1 % від його активів. За період з 2017 р. по 2021 р. кредитний портфель банку зріс на 35,9 %.

Активи відділення банку (табл. 2.3).

Відділення складається з головного відділення та окремої каси, на території ПрАТ «Курорт» також функціонує два банкомати.

Таблиця 2.3

Активи відділення банку в місті, тис. грн

Показники	Роки					2021 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2019	2020	2021	
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	3601	4170	8321	6215	4815	133,7
Питома вага, %	6,8	7,1	14,1	9,4	6,4	х
Кредити та аванси банку, тис. грн	16	15	13	447	380	в 2,4 р. б.
Питома вага, %	0,03	0,03	0,02	0,68	0,51	х
Кредити та аванси клієнтів, тис. грн	17969	19828	20542	20159	23156	128,9
Питома вага, %	34,1	34,0	34,9	30,6	30,8	х
Основні засоби та нематеріальні активи, тис. грн	7198	8426	8564	6415	6125	85,1
Питома вага, %	13,7	14,4	14,6	9,7	8,1	х
Інші активи, тис. грн	13916	15952	15367	32608	35680	в 2,6 р. б.
Питома вага, %	26,4	27,3	26,1	49,5	47,5	х
Активи всього, тис. грн	52700	58391	58807	65844	75156	164,3
Питома вага в АТ «Полтава-банк», %	2,6	2,5	2,3	2,1	2,2	х

Джерело: побудовано автором за даними спеціалістів відділення банку

Отже, в цілому, можна зробити висновок, що в 2021 р. активи відділення банку в місті становили 70156 тис. грн, що на 27456 тис. грн або на 64,3 % більше ніж у 2017 р.

Грошові кошти та їх еквіваленти зросли до 4815 тис. грн, що на

1214 тис. грн, або на 33,7 % більше ніж у 2017 р.

Кредити та аванси банку склали 380 тис. грн, що на 364 тис. грн або на 2,4 р. б. ніж в 2017 р.

Отже, питома вага активів відділення банку в місті. Отже, в цілому можна зробити висновок, що питома вага активів відділення банку у структурі центрального банку складає 2,2 %, у т.ч. грошові кошти та їх еквіваленти – 2,2 %, кредити та аванси клієнтів – 2,0 %.

Згідно даних НБУ, станом на 01.02.2021 р. частка непрацюючих кредитів або NPL (5 клас кредитів для фізичних осіб і 10 клас кредитів для юридичних осіб) в кредитному портфелі відділення банку в місті становила 17,3 %. За період з 01.01.2017 р. по 01.01.2021 р. NPL банку показало зниження із 19,2 % до 15,8 %. В той же час по банківській системі України середній показник NPL станом на 01.02.2021 р. складав 55 %. Отже, частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі відділення банку в місті нижча була втричі, в порівнянні з середніми показниками по банківській системі.

Станом на 01.01.2021 р. у структурі активів відділення банку в місті 29,9 % займали інвестиційні у цінні папери, в яких 18,8 склали цінні папери, що обліковуються по амортизованій собівартості, а 11,1 % становили цінні папери, що обліковуються по справедливій вартості. При цьому цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю, повністю були представлені депозитними сертифікатами, що емітував НБУ та мали найвищу кредитну якість. У структурі цінних паперів, що обліковуються по справедливій вартості, 94,2 % займали державні облігації, це вказує на високу якість сформованого відділення банку в місті портфеля цінних паперів.

Отже, станом на початок 2021 р. більша частина активів відділення банку в місті була представлена кредитами. Частина непрацюючих кредитів (NPL) у кредитному портфелі банку на період 01.02.2021 р. була втричі

нижчою, ніж у середньому по банківській системі. Портфель цінних паперів становив майже третю частину активів банку та складався переважно із державних цінних паперів і депозитних сертифікатів НБУ, відповідно із активів найвищої якості.

За період з 01.01.2017 р. по 01.01.2021 р. усі три нормативи ліквідності відділення банку в місті продемонстрували приріст і високий рівень значень. Нормативи ліквідності банку із вагомим запасом перевищили граничну позначку, встановлену НБУ. За підсумками 2019 р. банку в місті отримав прибуток в розмірі 118 млн. грн, що на 47,5 млн грн або на 67,3 % більше обсягу прибутку за 2017 р. Значний приріст прибутку банку обумовлено позитивною динамікою ключових статей його доходу (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Дані про динаміку окремих статей доходів, витрат та прибутку банку,
2017-2021 рр., тис. грн**

Показники	Роки					2021 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2019	2020	2021	
Чистий процентний дохід	98854	139559	163300	154075	178097	180,2
Чистий комісійний дохід	80717	93608	110545	110083	122055	151,2
Адміністративні та інші операційні витрати	106353	125784	47044	88949	49584	46,6
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою	15115	17476	151738	18462	14671	97,1
Прибуток	70516	93549	124153	56963	117975	167,3

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності банку

У 2021 р. порівняно із 2017 р. чистий процентний дохід банку зріс на 79,2 млн грн або на 80,2 % і склав 178,1 млн. грн, чистий комісійний дохід збільшився на 41,3 млн грн або на 51,2 % до 122,1 млн. грн, але зменшення чистого прибутку від операцій із іноземною валютою становило 444 тис. грн або 2,9 % до рівня 14,7 млн. грн. На фоні зростання доходів в банку знизилися й обсяги витрат, зокрема, адміністративні й інші операційні витрати банку знизилися на 56,8 млн грн, або на 53,4 % і за підсумками 2021 р. склали 49,6 млн. грн.

За рахунок доходів банку покриваються усі його операційні видатки, включаючи адміністративно-управлінські, формується прибуток банку, розмір якого визначає рівень дивідендів, збільшення власних коштів і розвиток пасивних і активних операцій. Доходи банку поділяють на дві основні категорії: процентні та непроцентні доходи. Процентні доходи становлять до 70% доходів банку і складаються з:

1. Процентних доходів від надання кредитних послуг;
2. Доходів від інвестицій у цінні папери;
3. Інших процентних доходів.

Проаналізуємо результативність діяльності відділення банку в місті в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Дані про динаміку окремих статей доходів, витрат та прибутку
відділення банку в місті, 2017-2021 рр., тис. грн**

Показники	Роки					2021 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2019	2020	2021	
Чистий процентний дохід	2059	2907	3402	3210	3561	172,9
Чистий комісійний дохід	1682	1950	2303	2293	2312	137,5
Адміністративні та інші операційні витрати	2216	2621	980	1853	950	42,9
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою	315	364	3161	385	302	95,9
Прибуток	1469	1949	2587	1187	2546	173,3
Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR), %	91,0	92,3	91,1	98,3	94,5	x

Джерело: побудовано автором за даними спеціалістів відділення банку

Отже, відділення банку в місті у 2017-2021 рр. демонстрував значні обсяги зростання прибутку (2546 млн грн у 2021 р., що на 73,3 % більше ніж у 2017 р.). Станом на 2021 р. коефіцієнт чистого стабільного фінансування

банку складав 94,5 %. Отже, спеціалісти банку із запасом до нормативних значень дотримувалися усіх нормативів ліквідності.

Результат співставлення доходів та витрат відіграє вкрай важливу роль у діяльності у банку. Він відображає результати всіх видів його діяльності, всіх його активних і пасивних операцій. Максимізація прибутку необхідна банкам для залучення нового капіталу, який у свою чергу дозволяє збільшити обсяг та підвищити якість наданих банківських послуг. Прибуток стимулює діяльність з розвитку нових та існуючих банківських технологій. Отже, прибуток є найважливішим показником оцінки діяльності банку. Найважливішим фактором, що впливає на суму всіх видів прибутків банку, є розмір доходів, який отримується у процесі діяльності.

Наведемо карту емпатії клієнтки відділення банку в місті. Перевагою карти емпатії є можливість вплинути на покращення ведення бізнесу, його конкурентоспроможності.

Результат використання зазначеного інструменту базується на розумінні больових точок споживачів, їх справжніх бажань, понять того, як вони приймають рішення (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

**Карта емпатії клієнтки відділення банку в місті,
(Вікторія 48 років)**

Про що думає та що відчуває?		
розмір комісійної винагороди номера телефону довідкової служби, електронної адреси якщо гроші, внесені до терміналу, не надійшли на рахунок отримувача порядок збору документів як заощадити кошти не переплачуючи		
Що чує?	Вікторія.	Що бачить?

реклама на офіційних сайтах банків; спілкування з іншими підприємцями	Має свій ресторанний бізнес. Обслуговується як підприємець в відділенні банку в місті та використовує фінтех. На ринку вже 10 років. Прибуток підприємниці – 20000,00 грн/міс	відкриття ще одного ресторану; безпроблемне користування терміналом; слідкує за тарифами банків
Про що говорить та що робить?		
обговорює можливий переїзд через військовий стан в країні; знаходиться в стані стресу, але не може дозволити собі відпочинок; спілкується з родичами, що покинули країну		
Біль	Цінності	
підвищення цін на товар; зменшення постачальників продуктів; зменшення клієнтури	планує відновити свій бізнес в іншій країні; переймається за особисту безпеку та безпеку близьких	

Джерело: побудовано автором за даними спеціалістів відділення банку

Отже, в цілому можна зробити висновок, що відділення банку в місті постійно розвивається та має високий рівень довіри зі сторони постійних клієнтів банку.

2.2. Фінансові інструменти платіжних систем відділення банку в місті

Українські банки мають значний потенціал інноваційного розвитку. Це підтверджують досягнення у впровадженні провідних світових банківських інновацій. Зокрема, практика банківської діяльності свідчить, що для підтримки своїх конкурентних переваг вітчизняні банки впроваджують інтернет-банкінг. У табл. 2.7 наведено перелік послуг через інтернет-банкінг, які пропонують своїм клієнтам філіали банків у місті.

Таблиця 2.7

Перелік послуг інтернет банкінгу найбільших банків у місті, 2021 р.

Назва банку	Назва системи інтернет-банкінгу	Перелік послуг (основні можливості)
АТ КБ	Приват24	- перегляд витягів за рахунками; - оформлення депозиту;

		<ul style="list-style-type: none"> - оформлення страхового полісу; - погашення кредиту; - купівля автобусних, залізничних та авіаквитків; - купівля квитків на спортивні змагання; - обмін валюти; - будь-які види платежів; - поповнення мобільного телефону; - переказ коштів; - замовлення додаткових платіжних карт
АТ «Ощад-Банк»	Веббанкінг «Ощад 24/7»	<ul style="list-style-type: none"> - перегляд витягів за рахунками; - будь-які види платежів; - оформлення депозиту; - переказ коштів; - погашення кредиту; - замовлення додаткових платіжних карт
АТ банк	Jsb Poltava Bank	<ul style="list-style-type: none"> - оплата комунальних та інших послуг; - обмін валют; - переказ з картки на картку; - операції з депозитами; - подання заявки на отримання споживчого кредиту

Джерело: побудовано автором за даними офіційних сайтів банків

Згідно даних табл. 2.2, можна зробити висновок, що найбільший функціонал операцій надає АТ КБ «ПриватБанк». У банку запроваджено послугу «електронна решта» – переводять решту у копійках на рахунок або поповнюють нею мобільний телефон клієнтів. Популярним також є чат-бот. Наприклад, при вході у додаток «Приват24» на сторінці розміщено віртуальний інтернет-консультант, що розповідає клієнтам про послуги банку. Банк має свій потужний центр розробок. Інтернет-банкінг банку називається Jsb Poltava Bank та дає можливість здійснити переказ на картку банку; зробити платіж за реквізитами; проаналізувати деталі депозиту; поповнити депозит та погасити кредит. Банк співпрацює із фінтех компаніями. Основні фінтех банку наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Основні фінансові технології банку, 2021 р.

Назва фінтех	Особливості
Інтернет-банкінг Jsb Poltava Bank, зокрема:	Операції з картками, кредитами та депозитами. Розсилка повідомлень.
інтернет-банк для Windows	Можна виписки друкувати по комп'ютерній програмі, можна заводити шаблони і тоді просто копіювати та
інтернет-банк для Android	

SMS-Банкінг	вносити іншу суму та найменування
Мобільний застосунок для фізичних осіб	Платіж за реквізитами та платіж за шаблоном. Переказ між картами. Обмін валют недоступний, розпорядженням НБУ від 24.02.2022 р. обмінні операції заборонені
Google Pay та Apple Pay	Сплачувати покупки смартфоном миттєво безконтактно в один дотик
Соціальні мережі	Систематизація та контроль за споживчою і фінансовою поведінкою клієнтів

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Інтернет-банкінг Jsb Poltava Bank відділення банку в місті включає:

інтернет-банк для Windows;

інтернет-банк для Android;

SMS-банкінг.

Клієнти відділення банку в місті мають можливості користуватися перевагами віддаленого й оперативного управління власними рахунками із допомогою програмних й апаратних засобів. У режимі On-line клієнти можуть працювати із банком шляхом спеціалізованого інтернет-сервісу. Це програмне забезпечення і виконує усі функції безпосереднього обміну інформацією по TCP (Протокол керування передачею) транспорту. Основні переваги, які має користувач системи відділення Банку в місті :

підготовка, відправка в банк, друкування платіжних доручень;

ведення архіву документів згідно будь-якого періоду;

отримання виписки за всіма рахунками клієнта за різні періоди тощо.

Інтернет-банк для Windows банку пропонує клієнтам віддалено працювати із банківськими рахунками за допомогою використання мережі інтернет. Це дає можливість працювати із рахунками й отримувати інформацію по них практично з будь-якої точки земної кулі. Система автоматизованого обміну інформації за допомогою передачі даних у глобальній мережі інтернет розроблена із використанням сертифікованих стандартів шифрування даних із гарантією конфіденційності всієї інформації, яка передається від клієнтів до серверів.

Цей різновид програмного забезпечення встановлюється на

комп'ютерах будь-якої конфігурації під управлінням Windows. Програмний модуль фізично можливо використовувати безпосередньо із USB-Flash носіїв. Можна просто записати на комп'ютер клієнтів, але, на відміну від зберігання комплексу на змінних носіях інформації, у цьому випадку втрачається перевага мобільності. Підключення до інтернет-сервісів «Клієнт-банк» здійснюється за допомогою укладання договорів. Діяльність банку, зокрема, направлена на покращення якості та ефективності обслуговування клієнтів. У основі клієнтської політики передбачено індивідуальний підхід щодо потреб клієнтів, персональний сервіс та також реалізація спільних проектів.

Ця система стає у нагоді тим клієнтам, які хочуть зекономити дорогоцінний час, оперативно отримувати необхідну службову інформацію за допомогою мережі інтернет:

формувати на робочому місці клієнтів платіжні документи, що дозволені банком клієнтів; звертатися до довідкової інформації у процесі формування платіжних документів та при прийомі квитанції;

шифрування інформації;

автоматичне формування квитанції, яке сповіщає клієнтів про результати передачі документів у банк;

встановлення часу прийомів платіжних документів у банку;

ведення архівів відправлених і отриманих документів, квитанцій у зашифрованому вигляді, файлів;

друк платіжних документів принтером чи їх архівування;

можливість вказати причини відмови у платежах й автоматичне формування квитанцій клієнту із причиною відмови;

можливість контролю у клієнтській частині коштів на рахунках клієнтів при наборі платіжного документу;

можливість окреслювати перелік завдань, які доступні володарям носіїв із ключами підпису клієнта;

інтерактивна допомога.

Інтернет-банк для Android:

Додаток «Клієнт-банк» для мобільних пристроїв працює на основі операційної системи Android та використовується для здійснення банківських операцій. Головні його функції:

створення нових платежів та робота із наявними платежами;

перегляд залишків за рахунком;

можливість працювати з різними рахунками;

перегляд виписки;

перегляд курсу валют;

обмін поштовими повідомленнями між клієнтом та банком.

SMS-Банкінг.

Банк надає клієнту можливість отримати інформацію щодо стану рахунків на мобільні пристрої. Це дозволяє оперативно контролювати рух коштів на рахунках із затримкою в 1-2 хв.

У ході функціонування системи SR-BANK «SMS» формується повідомлення та передається операторам мобільного зв'язку. На даний час обслуговують абоненти операторів мобільного зв'язку Kyivstar та Vodafone. Система автоматизованого оповіщення руху по рахунках дозволяє доставляти повідомлення і на мобільний телефон й на спеціалізовану скриньку електронної пошти із корпоративного сервера банку. З 19 січня 2022 р. банк також запустив можливість робити онлайн покупки за допомогою Google Pay. Послуга діє для користувачів більше 12 тис. українських інтернет-магазинів і онлайн-сервісів. Кнопка «Оплатити через G Pay» на сайті банку дає можливість швидко й безпечно оплати онлайн з допомогою сервісу Google Pay. Перевагою цього рішення є економія часу, не потрібно кожного разу заповнювати довгі форми із даними платежу.

Клієнтам щоб почати користуватися, треба перевірити їх телефон з ОС Android 5.0 й пізніших версій без root-доступу і підтримує технологію NFC. Увімкнути NFC на смартфоні й налаштувати блокування екрану. Встановити додаток: увійти у Google Play та завантажити додаток Google Pay.

Користуючись підказками налаштувати його і додати карту в Google Pay.

Клієнти банку можуть сплачувати смартфоном безконтактно у один дотик із Google Pay всюди, де побачать відповідні логотипи (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Символ Google Pay та символ безконтактної оплати за якими клієнти банку можуть розплатитися

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Клієнти підносять телефон до платіжного пристрою задньою панеллю та чекають підтвердження оплати. Повідомлення про успішну операцію з'явиться на екрані смартфона.

Клієнти можуть обрати, якою карткою оплачувати: відкрити додаток Google Pay та в розділі «Оплата» торкнутися картки, якою хочуть розрахуватися; для зміни картки «За замовчуванням» їм треба відкрити додаток Google Pay та вибрати картку, якою вони бажають сплачувати надалі й увімкнути значок «За замовчуванням».

Безпека розрахунків смартфоном банком гарантується:

при розрахунках за покупки в магазинах, Google Pay не передає продавцям номер картки клієнтів, тому платіжні дані добре захищені;

дані картки надійно шифруються – номер перетворюють на унікальний платіжний код, що неможливо підробити, його можна буде використано тільки на пристрої клієнта.

Картки з Google Pay будуть автоматично видаляти, за умови вимкнення блокування екрана.

Банк також активно використовує соціальні мережі для систематизації та контролю за споживчою і фінансовою поведінкою клієнтів. Відповідно вони більш мобільні, більш чутливі щодо фінансових потреб клієнтів та

водночас й більш впливові на них.

Мобільний застосунок банку (додаток Г) доступний для скачування для фізичних осіб у Google Play і Apple Store. З допомогою мобільного інтернет-банкінгу клієнти банку можуть:

зробити платежі за реквізитами й платежі за шаблонами.

перекази між картами.

Склад ІТ команди центрального офісу банку наведена в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

ІТ-команда банку, 2017-2021 рр., осіб

Назва відділу	Роки					2021 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2019	2020	2021	
Відділ програмного забезпечення	15	17	17	17	19	126,7
Управління інформаційних технологій	10	11	15	15	16	160,0
у т. ч. фронтенд розробники	8	9	10	11	12	150,0
бек-енд розробники	9	11	14	13	15	166,7
дизайнери	2	2	2	2	2	100,0
тестувальники	6	6	6	6	6	100,0
Всього	25	28	32	32	35	140,0

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Отже, в цілому, можна зробити висновок, що чисельність ІТ команди центрального офісу банку у 2021 р. зросла до 35 осіб, що на 10 осіб або на 40 % більше ніж у 2017 р. До відділу програмного забезпечення та управління інформаційних технологій входять спеціалісти, що займають наступні посади: фронт-енд розробники – 12 осіб, бек-енд розробники 15 осіб, дизайнери – 2 особи, тестувальники – 6 осіб.

З 2021 р. відчувається на ринку серйозний дефіцит ІТ-професіоналів. За оголошенням про роботу в банк такі спеціалісти не приходять, зокрема, за розміщеною вакансією ніхто не звертається, керівникам HR-відділу банку потрібно самими шукати та переманювати ІТ-спеціалістів, ставити їм певні умови, щоб вони хотіли працювати у банку, зокрема, наперед виплачують зарплату, дають варіанти тощо. Але новоприбулому фахівцю ще потрібно

влитися у команду. Джунів не беруть, бо вони відволікають кваліфікованих співробітників на навчання, а йому не можна поки що лише проекти давати. А сеньйори, мідли і ліди потребують вищої зарплати. Ринок зростає дуже активно.

Ефективність запровадження електронного банкінгу в банку наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

**Ефективність запровадження електронного банкінгу у
відділенні банку в місті, 2017 р., 2021 р.**

Показники	Роки		2021 р. до 2017 р., %
	2017	2021	
Вартість утримання клієнта в рік, грн	355,7	380,6	107,0
Обсяг продажу послуг, млн грн	18653,7	20146,0	108,0
Вартість обслуговування одного клієнта в рік, грн	746,1	850,6	114,0
Прибутковість клієнта банку, що обслуговується в онлайн режимі в порівнянні з тим, хто використовує традиційні офлайн послуги, тис. грн	2023,8	2550,0	126,0

Джерело: побудовано автором за даними спеціалістів відділення банку

Отже, головною перевагою електронного банкінгу банку є значна економія часу (не потрібно відвідувати банківську установу) та можливість 24 год. на добу проводити контроль за власними рахунками і здійснювати оперативне реагування на зміну ситуації на фінансових ринках. Дослідження клієнтів відділення банку в місті показало, що за рахунок більшого обсягу продажів послуг (на 8 %) та меншої вартості утримання (на 7 %) і на 14 % зменшення вартості клієнтів банку, які обслуговуються у онлайн режимі. Ці клієнти на 26 % прибутковіші, ніж ті, що використовують традиційні офлайн послуги. Проаналізуємо залучення клієнтів, що обслуговуються в відділенні банку в місті (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Кількість клієнтів відділення банку в місті, 2017-2021 рр., осіб

Кількість клієнтів	Роки					2021 р. до 2017 р., %
	2017	2018	2019	2020	2021	
Фізичних осіб	1300	1312	1328	1358	1373	105,6
ФОПів	95	95	96	98	100	105,3
Юридичних осіб	50	51	52	53	55	110,0
Всього по банку, фізичних осіб	14820	14985	15060	15098	15292	103,2

Джерело: побудовано автором за даними спеціалістів відділення банку

Отже, в цілому можна зробити висновок, що розвиток фінтех сприяє збільшенню кількості як фізичних так і юридичних осіб, що обслуговуються у відділенні Банку в місті . Перевагами інтеграції фінтех рішень у банківських сервіс банку є: зручність отримання банківських послуги без прив'язки до відділення і бізнес графіку; швидкість проведення операцій за допомогою автоматизації й зменшення людського чиннику; перспектива швидкого масштабування та відсутність необхідності розширення мереж відділень, поступовий перехід від офлайн до онлайн та мобільного банкінгу; унікальність та креативні рішення дають значні конкурентні переваги; зменшення витрат банку, підвищення його економічної ефективності; підвищення продаж; зростання доходу; комплексні конкурентні переваги у довгостроковій перспективі.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз використання фінансових технологій у відділенні банку в місті дав можливість зробити наступні висновки:

1. Частка банку у банківській системі України за активами складає 0,2 %. Із 71 платоспроможних банків фінансова установа займає за обсягом кредитів та заборгованості клієнтів – 31 місце, а за розміром активів – 30 місце, отже банк можна віднести до невеликих банків, який не здійснював в Україні масштабних операцій. У області функціонує 48 відділень. Відділення банку в місті – це багатопрофільний та багатофункціональний фінансовий посередник, який має розгладжену структуру, надає широкий спектр послуг та є активним учасником різних сегментів фінансового ринку.

2. Банк активно впроваджує фінансові технології. Інтернет-банкінг фінансової установи – Jsb Poltava Bank (інтернет-банк для Windows; інтернет-банк для Android; SMS-Банкінг)) дає можливість здійснити оплату комунальних та інших послуг; обмін валют (функція недоступна з 24.02.2022 р.); переказ з картки на картку; операції з депозитами; подання заявки на отримання споживчого кредиту. За допомогою мобільного інтернет-банкінгу клієнти банку можуть здійснити платіж за реквізитами та платіж за шаблонами, переказ між картами.

3. Банк співпрацює із фінтех компаніями. Чисельність ІТ команди центрального офісу банку у 2021 р. зросла до 35 осіб, що на 10 осіб або на 40 % більше ніж у 2017 р. До відділу програмного забезпечення та управління інформаційних технологій входять спеціалісти, що займають наступні посади: фронтенд розробники – 12 осіб, бек-енд розробники 15 осіб, дизайнери – 2 особи, тестувальники – 6 осіб.

4. Головною перевагою електронного банкінгу банку є значна економія часу (не потрібно відвідувати банківську установу) та можливість 24 год. на добу проводити контроль за власними рахунками і здійснювати оперативне реагування на зміну ситуації на фінансових ринках.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВІДДІЛЕННЯ БАНКУ В МІСТІ

3.1. Удосконалення фінтех стратегії відділення банку в місті

У 2027 р. в Україні буде створено дієву фінтех-екосистему, що буде задовольняти потреби: учасників ринку; користувачів; постачальників пов'язаних послуг та держави. Все це спрямоване на допомогу в досягненні поставленої мети, зокрема, створення української фінтех-екосистеми. У НБУ її бачать так: конкурентна й цілісна; інвестиційно приваблива й прибуткова; технологічно та юридично захищена; має передове та виважене регулювання;

технологічно відкрита та доступна; забезпечує синергію та надає рівні права і можливості усім стейкхолдерам; потужна й інноваційна; безпечна і інтегрована у глобальну екосистему.

Банк долучиться до реалізації комплексної фінтех стратегії України та удосконалить власну стратегію (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Фінтех стратегія розвитку банку та відділень, в т. ч. відділення банку в місті, 2023-2027 рр.

Проект	Рік реалізації
Запровадження послуги торгового еквайрингу	2023
Зміна ПІН коду на відбиток пальця	2023
Мобільний застосунок банку матиме функцію переказу із карти на карту в межах банку та вхід по відбитку пальця. Інтерактивний сенсорний екран	2023
Створення фінтех-компанії Fintech Farm 1	2024
Використання криптовалюти	2025
Запровадження технології блокчейн та перехід до цифрової технології «BigData»	2026
Антифрод-рішень, що будуть захищати конфіденційні дані громадян	2026
Онлайн-іпотека	2027
Інтегрована з Facebook платформа для управління банківськими рахунками	2027
Створення необанкінгу	2027
Створення маркетплейсів та поради клієнтам щодо розумного витрачання коштів	2027

Джерело: авторська розробка

Що стоється банківських інновацій, які на даний момент є найбільш обговорюваними та найближчим часом можуть бути впроваджені банком – це зміна ПІН-коду на відбиток пальця. Картки, що випустить банку міститимуть відбитки пальців їх власників. Передбачається співпраця з норвезьким стартапом Zwipe, який разом із MasterCard планує випускати картки подібного формату.

У 2027 р. передбачається впровадження технології блокчейн. Банки світового рівня: Goldman Sachs JP Morgan, Credit Suisse та Barclays спільно розробляють технології блокчейну. Для банку перевага цієї технології полягатиме в тому, що, на відміну від банківських, її дуже важко, або і неможливо зламати. Банк також може значно спростити процедуру

ідентифікації, яка буде привабливою для клієнтів та спрямована на захист клієнта, водночас вона займає певний проміжок часу на її виконання.

Ще однією конкурентною перевагою для банку, що забезпечить впровадження блокчейн – це прозорість платежів (можна буде прослідкувати, куди та як вони здійснювалися). Банк й зараз можуть просліджувати безготівковий оборот клієнтів, але при використанні системи блокчейну в протоколі буде визначено, на які чітко цілі клієнт витратить кошти. Крім того, вся інформація буде зберігатись та накопичуватись. Даний підхід дозволить перейти до цифрової технології під назвою «BigData», отже збір, накопичення, обробка та використання великих масивів інформації.

Застосування блокчейну допоможе прибрати елементи, які дублюються, скоротити цикл розрахунків та ризики, знизити операційні витрати, попередити підозрілі трансакції із відмивання грошей. Його запровадження передбачає використання криптовалюти. В той же час центральний банк уже почав розглядати ідеї випуску власних цифрових валют.

Пропонуємо банку перейняти досвід запровадження фінансових інновацій зарубіжними банками, зокрема «New mBank» – цифрового банку нового покоління від MBank у Польщі. Банк інтегрує банківські функції з передовими персональними управліннями фінансами, керує відносинами із клієнтами у реальному часі, інтеграцією соціальних мереж, комерційним фінансуванням, платежів «P2P», повнотекстовим пошуком, імітацію й відеобанкінгом. Пропонуємо у стратегію розвитку банку закласти «Digital Branch» – набори інноваційних банківських інструментів від Bank of East Asia, Limited Китаю, які включають інтерактивний сенсорний екран (i-Counter), що перетворює на відеоінтерфейс (i-Teller), забезпечуючи пряме спілкування із обслуговуючим персоналом віддаленого сайту, інтерактивний помічник у фінансовому плануванні (i-Window), самозастосування кредитних карток (i-Zone), автоматичне заповнення форми за допомогою OCR і цифрових підписів (i-Kit) й браузер для завантаження продуктів та

документів (i-Panel).

Інноваційним фінансовим продуктом для банку буде онлайн-іпотека від Nana Bank Південної Кореї. Для отримання даного продукту клієнту не потрібно буде звертатись до відділень банку, достатньо скористатись е-документом, е-підписанням, е-андерайтингом, е-документуванням і е-закриттям.

Пропонуємо застосувати досвід DenizBank (Туреччина) та застосувати у 2027 р. повністю інтегровану із Facebook платформу для управління банківськими рахунками.

Крім того, Національний банк України зробив анонс на початку серпня 2022 р. про започаткування активної роботи щодо приєднання України до Єдиної зони платежів в євро (SEPA). Система спрямована на спрощення виходу українських бізнесів на ринок ЄС, зокрема, для українського фінтеху – на ринки фінансових послуг ЄС.

З метою реалізації даної стратегії пропонуємо дирекції банку створити фінтех-компанію Fintech Farm 1 (партнерство з АТ КБ «Приватбанк») та оголосити набір розробників до неї, зокрема, буде відкрито безлічі вакансій в ІТ та банкінгу. При цьому доцільно роздавати опціони усім співробітникам. Відділ буде займатися запуском цифрових банків у різних країнах світу в партнерстві з традиційними банками. Відділ буде називається Fintech Farm 1 («Ферма» – в тому, що спеціалісти будуть «вирощувати» звірят у банківських застосунках в різних країнах). Відділ працюватиме за принципом проекту Дубілета Д. О. – Leobank, який вони запустили у Азербайджані у партнерстві з місцевим Unibank. Передбачається співпраця з банком Нігерії.

Банку доцільно планувати запуснути бізнес у восьми країнах: в Африці та Азії. Робота ІТ спеціалістів може бути як у офісах так і віддалена. Співробітникам даватимуть опціони за частку в компанії. Зокрема, компанія набиратиме спеціалістів на такі посади у ІТ:

Senior Rust Developer (віддалено);

Senior Solidity Engineer (віддалено);

Middle.NET Back End Developer (віддалено);
 Middle QA Engineer (Back End) (віддалено);
 Senior.NET Back End Developer (від \$4500) (віддалено);
 Junior.NET Back-end Developer (віддалено);
 Senior Android Developer (віддалено);
 Senior Technical Product Owner (віддалено).

Передбачається, що буде багато вакансій на кожну із них. Також буде багато бізнесових позицій: керівники напрямів «Платежі» і «Перекази», «Кредитні ризики», «Операційний центр», «Інтернет-маркетинг», «Доставка карток», «Директ-маркетинг».

HR відділ банку буде зосереджений у пошуках розробників з усієї України. Їм пропонуватимуть співпрацю у віддаленому режимі роботи.

Розвиток продуктів в Україні передбачає випуск віртуальної картки для Apple Pay і Google Pay та пластикової картки, що дозволить розплачуватись криптовалютою за товари і послуги в українських мерчантів, конвертуючи автоматично цифрові валюти в гривні.

Передбачається співпраця з Wirex – британською фінтех-компанією, продукти якої дозволяють використовувати криптовалюти на рівні із традиційними грошима для покупок товарів і послуг. Організація володіє ліцензією британського фінансового регулятора FCA і є першою криптовалютною компанією, яка отримала членство Visa і Mastercard, що дозволяє їй самостійно випускати платіжні картки. Зараз картами Wirex MasterCard та Visa користуються більше 4 млн користувачів в 130 країнах.

Спеціалістам банку достатньо (незалежно від того, де вони перебувають) просто зробити якісний ІТ-продукт та його продавати. У цьому вони рівні й з американцями, й з британцями. Адже в усіх інших галузях України, де потрібна наземна інфраструктура, необхідна зріла держава, чиновники та професійні політики – це не працює.

Впровадження підходу «вчись тестуючи» або відповідно «регуляторної пісочниці» допоможе просуванню фінтех у банку. А законодавчі й регуляторні зміни будуть «наздоганяти» даний розвиток. Продовження гармонізації правового поля України із Директивами Європейського Союзу про електронні гроші, віддалене відкриття рахунків, багаторівневу ідентифікацію клієнтів і використання третіх сторін як агентів зможе і в подальшому сприяти розвитку фінтех індустрії України.

Апдейт пресрелізу Міністерства цифрової трансформації поінформував про плани щодо створення повноцінного необанку на базі програми «Дія Банк». Відповідно, банк можливо прийдеться зробити пілот і застосувати нові інноваційні рішення.

Серед трендів у галузі можемо зазначити поступове нарощування обігів сервісів кросбордерних платежів – в Україні працюватимуть і далі філії міжнародних PayPal, Klarna, Revolut. В списку технологічних викликів банку залишиться клієнтська безпека. Тому багато напрямів розвитку стосується розроблення надійних антифрод-рішень, що будуть захищати конфіденційні дані громадян.

Так як в Україні розвивається галузь цифрового необанкінгу, зокрема, свого часу проривом став стартап, що має назву monobank, то в 2022 р. діє кілька інших продуктів даного типу.

Специфіка української сфери необанкінгу у тому, що всі цифрові фінансові стартапи працюють на основі кооперації із банками, які вже є. Український ринок здатний вмістити іще кілька необанків без загострення конкурентної боротьби, так як усі продукти, що є, спеціалізується у чомусь одному. Зокрема, один банк, наприклад, дає кешбек на заняття спортом, другий – надає кешбек на оплату карткою – це також специфічні особливості цифрових реалій країни. Тому пропонуємо банку також створити необанк.

Українська фінтех-індустрія і далі залишається привабливою для інвестицій, не дивлячись на важке становище України. Це стосується не тільки іноземних, але і українських інвесторів. Україна успішно рухається до повсюдного запровадження фінтеху, та підтверджується різноманітністю стартапів, що й далі працюють та з'являються на ринку, не дивлячись ні на що. Великий український фінтех-фонд, що вже інвестує до 500000 \$ у розвиток проекту Transenix. Отже, фінтех розвивається попри воєнний стан.

На рівні держави, стимулювати розвиток галузі допомогло б створення певного роду фінтех-пісочниць – окремих територій з пільговим оподаткуванням, що легально функціонувала б, наприклад, крипто індустрія. Водночас державі потрібно підтримати (насамперед законодавчо) технології, які працюють в сфері безготівкових розрахунків, що сприяють ефективній роботі економіки, зокрема у кризові періоди.

Війна, що почалася, внесла корективи у діяльність банку та усі позитивні фінтех-тренди. Але українська фінтех-спільнота активно працює, розвиває уже наявні сервіси і стартапи з розумінням того, що їх діяльність – це прогресивний внесок в повоєнне майбутнє країни. На відміну від класичного банку, що допомагає клієнтам зберегти, примножити й зайняти гроші, банк як банк майбутнього буде допомагати клієнтам ще ефективно й з користю витратити гроші, задовольняючи їх потреби у товарах і послугах. Створюючи маркетплейси, банк надаватиме як власні послуги, так й пропозиції своїх партнерів та значно підвищуватиме монетизацію своєї клієнтської бази.

3.2. Запровадження послуги торгового еквайрингу в відділенні банку в місті

У 2023 р. доцільним буде запровадження послуги торгового еквайрингу у відділенні банку в місті. Основний інструмент еквайрингових операцій – POS-термінал. За допомогою інтернету пристрій постійно пов'язаний із банком. Алгоритм процесів не відрізняється особливими складностями:

клієнти докладають, проводять або вставляють платіжну карту у термінал;

інформація зчитується й банк підтверджує розрахункові операції;

покупці отримують чек, який є доказом успішного виконання процесу.

Є різні види еквайрингу:

торговий – використання фізичного POS-терміналу;

мобільний – застосовується віртуальний термінал у смартфонах, планшетах чи персональних комп'ютерах;

інтернет-еквайринг – веб-сайт використовують для виконання транзакцій.

Торговий еквайринг – це банківська послуга, що дозволяє приймати до оплати платіжні картки платіжних системи Mastercard та Visa International за товари, послуги, роботи у POS-терміналах.

Запровадження послуги торгового еквайрингу в відділенні Банку в місті має свої переваги і недоліки. Переваги: можливість приймати оплату безготівковими коштами сприятиме залученню нових клієнтів. Покупці, що розраховуються картою більш схильні до раптових покупок, отже це збільшує обсяг продаж. Еквайрингові операції дають можливість знизити ризики витрати на інкасацію, прийоми фальшивих купюр, а клієнти отримують зручний спосіб оплати.

Недоліки даного способу розрахунку:

витрати на комісії банку;

збої, які можуть відбуватися з пристроєм;
 нестійка система;
 можливість втрати особистих даних покупців;
 махінації з платіжними картами.

Напрями рішення проблем користувачів послуги еквайринг відділення банку в місті наведені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Напрями рішення проблем користувачів послуги еквайринг відділення банку в місті, 2023 р.

Задачі	Рішення
Функціональні	Можливість використання безпроводного терміналу
Соціальні	Залучення більшої кількості клієнтів з картками
Економічні	Позбутись негативних емоцій таких як, тривожність, і навпаки повернути собі такі відчуття як впевненість, рішучість.

Джерело: побудовано автором за даними спеціалістів відділення банку

Для розширення клієнтури відділення банку в місті підписав договір із банком партнером щодо отримання POS-терміналів. У зв'язку із впровадженням Проекту Торгового Еквайрингу банку було розіслано перелік документів, що необхідні для аналізу, із врахуванням листа НБУ №215-0006/89709 від 24.09.2021 р.

Для погодження встановлення торгових терміналів із службою фінансового моніторингу потрібно:

1. Пересвідчитись в відповідності КВЕДів, що прописані у запиті із інформацією із ЄДР (інформація не має містити розбіжності) й проаналізувати зазначені КВЕДи на відповідність реальній діяльності клієнтів та проглянути Мсс-коди, що зазначені у запиті на перевірку інформації, яка надана торговельною організацією.

2. У разі відсутності зауважень при виконанні п.1, треба надати до розгляду такі документи:

запити на перевірку інформації, яка надана торговельним

підприємством, згідно встановленого зразка;

документи, які підтверджують право власності на приміщення, де буде встановлено або договір оренди даного приміщення;

дозвільні документи (повідомлення, ліцензії, свідоцтва тощо) за наявності, які підтверджують вид діяльності клієнта;

зовнішнє фото входу у приміщення із вивіскою або рекламою, за можливості із фіксацією адреси;

внутрішнє фото приміщення, що дає зрозуміти, що клієнт займається саме цим видом діяльності, що зазначений у запиті (якщо це торгівля – то стелажі або полиці із товарами і т.п.);

за можливості – фото куточку продавця чи стенду із рекламою, регламентом робіт, прайси перелік послуг і будь які інші фото чи документи, що підтверджують зазначений вид діяльності.

Завданням попередньої перевірки документів та інформації, яка надана торговцем перед укладанням договорів на їх обслуговування, є отримання необхідних відомостей щодо її оцінки із метою попередження незаконних дій під час використання банківських платіжних карток в якості засобів платежу.

В разі надходження від торговельного закладу заяви-договору на підключення до сервісу торгового еквайрингу, для встановлення клієнту POS терміналу, працівник відділення Банку в місті , відповідальний за роботу з торговельними підприємством, відвідує підприємство та торговельну точку і виконує такі заходи і перевірки:

1. Інформація про торговельне підприємство:

Інформація про керівництво та засновників:

найменування чи прізвище, ім'я, по-батькові;

місцезнаходження (адреса).

Ідентифікаційний код (ЄДРПОУ) чи реєстраційний номер облікової картки платника податків (для ФОП):

правоустановчі документи торговельного підприємства;

наявність ліцензії на види діяльностей;
службові телефони керівників установ;
відомості про контактну особу, що відповідальна за обслуговування банківських платіжних карток

службовий телефон особи, що відповідальна за обслуговування банківських платіжних карток.

2. Торговельна точка:

перевірка розташування торговельної точки на відповідність її адреси, інформації, що зазначена в Заяві-договорі:

огляд приміщення на відповідність виду вивіски, діяльності, реклами, куточка споживача тощо;

перевірка наявності запису товарів для ведення задекларованих видів діяльності;

наявність засобів охорони об'єктів, охоронної сигналізації, наявність укладеного договору на охорону об'єкту із службою охорони (приватною чи державною);

перевірка наявності системи безперервного електроживлення (UPS) на підключення термінального обладнання;

наявність системи телекомунікації.

Українська банківська система успішно функціонує за умов воєнного стану. Найбільші українські банки – «Ощадбанк» та «ПриватБанк» оголосили про спільну ініціативу для екстреної підтримки вітчизняного ринку безготівкових розрахунків. Це значний крок, адже 86 % усіх торговельних POS-терміналів України припадають на ці три банки. У 2022 р. банками запроваджуються особливі умови роботи еквайрингів, зокрема – скасування еквайрингової комісії для усіх торговельних підприємств, що приймають банківську картку.

Ініціатива буде автоматично застосована для усіх бізнесів, що використовують еквайринг. Усе, що залежить від самих підприємств, – це підтримка безготівкового способів оплати. Потрібно заохочувати покупців

сплачувати за товари або послуги замість готівки картками.

Ініціатива є відкритою для міжнародних платіжних систем, усіх банків, ритейлерів й інших зацікавлених сторін. Отже, формування фінансового плану – дуже важливий момент для банку, адже від цього залежить розвиток проекту. Разові витрати на створення проекту еквайрингу в відділенні Банку в місті наведені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Разові витрати на створення проекту еквайрингу в відділенні банку в місті, 2023 р.

Стаття витрат	Сума витрат, грн
Облаштування терміналу	29000,0
Сертифікація	2500,0
Патентування	4000,0
Аутсорсинг робіт	10000,0
Витрати на сервіс	12000,0
Всього	57500,0

Джерело: доповнено автором за даними спеціалістів відділення банку

Для формування головного концепту проекту необхідно близько 57,5 тис. грн. але для формування стійкого самостійного проекту потрібно також додати витрати на хостинг і маркетинг.

Переваги даної взаємодії полягають насамперед в додаткових можливостях. Це й додавання грошей, за які можна щось придбати, і наявність нових ідей від бізнес-партнерів. Щомісячні витрати стартап-проекту протягом 2023 р. наведені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Щомісячні витрати відділенні банку в місті на стартап-проект еквайринг, 2023 р.

Стаття витрат	Сума витрат, грн
Витрати на забезпечення серверної частини та хостингові послуги	5367,00

Витрати на рекламу	14300,00
Всього	19667,00

Джерело: доповнено автором за даними спеціалістів відділення банку

Отже, в цілому у 2023 р. відділенню банку в місті доведеться витратити на стартап-проект більше 19667,0 грн. Стаття цих витрат може значно зрости в ході роботи, адже зазвичай під час виділення коштів на маркетинг – спеціалісти опираються на традиції, інтуїцію, досвід минулих періодів, а також аналіз маркетингових витрат конкурентів.

Тарифи по еквайрингу банку наведено в додатку Д. Нажаль, у ході військових дій послуга еквайринг призупинена, коли та як відновиться робота поки що не відомо, але багато клієнтів зацікавлені у її відновленні. За даними потенційного конкурента банку, за 2021 р. згідно даних сервісу пошуку Підсумки роботи ПриватБанку за 2020-2021 рр. Беремо і робимо (privatbank.ua) скористались близько 267 тис. клієнтів. Отже, для послуги еквайринг у відділенні Банку в місті можливий наступний прогноз (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Прогноз місячного доходу відділення банку в місті після запровадження послуги еквайрингу, 2021 р., 2023 р., грн

Показник	Роки		2023 р. до 2021 р., %
	2021	2023	
Дохід від продажу продукції після встановлення послуги еквайрингу	56000,0	64568,0	115,3
Дохід від річного продажу продукції	328080,0	379884,0	115,8
Всього	384080,0	444452,0	115,7

Джерело: побудовано автором за даними головних спеціалістів відділення банку та прогнозних розрахунків

За даними потенційного сервісу конкурента scanbe.io, можна зробити припущення, що із потенційною базою клієнтів у 10 тис. осіб, місячний прибуток послуги екваринг може становити 444,5 тис. грн без урахування доходу від реклами. Кількість успішно виконаних заяв збільшить

ефективність пошуку на 30,5 %.

Отже, щоб підтримувати свою конкурентоспроможність, відділення Банку в місті має враховувати розвиток сучасних технологій у сфері фінансів. Їх запровадження дозволить підвищити продуктивність праці, збільшити прибутки і розширити клієнтську базу, ефективно використовувати ресурси, так як споживачі банківських послуг приваблюють нові можливості, простота та швидкість проведення операцій. Отже, банку потрібно формувати та впроваджувати інноваційні стратегії, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності банку і створюють умови для його подальшого розвитку.

Ефективна інноваційна політика сприяє вдосконаленню управління банківською інноваційною діяльністю, дає можливість здійснювати її комплексно, одночасно з різними організаційно-економічними напрямками, що підпорядковані єдиному стратегічному задуму, який орієнтований на задоволення потреб клієнтів у інноваціях.

Для забезпечення надійності й стабільності банку важливе значення має його інноваційна безпека. Це захист від неправильно обраної інноваційної політики банку, помилок при удосконаленні системи управління, втрати при просуванні на ринок нових банківських продуктів, інвестуванні інноваційної діяльності інших суб'єктів господарювання. В цілому, після удосконалення фінтех відділення банку в місті збільшить власний прибуток на 25,0 % (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

**Ефективність удосконалення фінтех у
відділенні банку в місті, 2021 р., 2023 р., тис. грн**

Показники	Роки		2023 р. до 2021 р., %
	2021	2023	
Адміністративні та інші операційні витрати	950,0	1146,0	120,6
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою	302,0	347,0	115,0
Прибуток	2546,0	3183,0	125,0

Джерело: побудовано автором за даними головних спеціалістів відділення банку та прогнозних розрахунків

Отже, в цілому можна зробити висновок, що прибуток від операційної діяльності за рахунок впровадження фінтех у відділенні банку в місті зросте на 25,0 % у 2023 р. в порівнянні з 2021 р. і становитиме 3,2 млн. грн.

Висновки до розділу 3

Перспективами використання фінансових технологій у відділенні банку в місті у 2023 р. є:

1. Стратегія розвитку фінтех банку та відділень, зокрема і відділення банку в місті у 2023-2027 рр. передбачає: запровадження послуги торгового еквайрингу; зміна ПІН коду на відбиток пальця; мобільний застосунок АТ «Приват-банк» матиме функцію переказу із карти на карту в межах фінансової установи та вхід по відбитку пальця й інтерактивний сенсорний екран; передбачено створення фінтех-компанії Fintech Farm 1; використання криптовалюти; запровадження технології блокчейн та перехід до цифрової технології «BigData»; антифрод-рішень, що будуть захищати конфіденційні дані громадян; онлайн-іпотека; інтегрована з Facebook платформа для управління банківськими рахунками; розробка необанкінгу; створення маркетплесів та поради клієнтам щодо розумного витрачання коштів.

2. Еквайрингові операції дозволяють знизити ризик прийому фальшивих купюр, витрати на інкасацію, а клієнти отримують зручний спосіб оплати. Основний інструмент – POS-термінал. За допомогою інтернету пристрій буде постійно пов'язаний з банком.

3. З метою реалізації стратегії розвитку пропонуємо дирекції банку створити фінтех-компанію Fintech Farm 1 (партнерство з АТ КБ «Приватбанк») та оголосити набір розробників, зокрема, будуть відкриті різні вакансії в ІТ та банкінгу. При цьому доцільно роздавати опціони усім співробітникам. Відділ буде займатися запуском цифрових банків у різних країнах світу в партнерстві з традиційними банками. Відділ буде називатися Fintech Farm 1 («Ферма» – в тому, що спеціалісти будуть «вирощувати» звірів у банківських застосунках в різних країнах).

4. Прибуток від операційної діяльності за рахунок впровадження фінтех у відділенні банку в місті зросте на 25,0 % у 2023 р. в порівнянні з 2021 р. і становитиме 3,2 млн грн.

ВИСНОВКИ

Аналіз фінансових технологій та їх вплив на розвиток суб'єктів підприємницької діяльності дав можливість сформулювати наступні висновки:

1. Фінансові технології (фінтех) – це впровадження інноваційних технологій у сфері створення та доставки фінансових послуг і продуктів. В Україні в 2021 р. в цій сфері успішно працювало більше 100 компаній. Серед них є як стартапи, так й більш зрілі надавачі послуг. Станом на 01 січня 2022 р. в Україні діяв 71 банк, із них, 33 – з іноземним капіталом й 23 із 100 % іноземним капіталом. Для фінтех-компаній банки – це партнери. Щоб надавати споживачам різноманітні послуги, фінтехи кооперуються із банками. Останні часто мають можливість проводити певні операції, що недоступні для фінантех-компаній, наприклад, у зв'язку з відсутністю ліцензій. Зокрема, деякі платіжні сервіси пропонують користувачам послугу зберігання грошей на рахунках. Але по факту ці кошти зберігаються у банку, а фінтех-сервіс просто надає доступ до них.

2. Згідно даних американської аналітичної компанії CB Insights, в 2021 р. загальносвітовий обсяг залучених в галузь фінтеху коштів зріс на 96 % та досягнув рекордних 210 млрд. \$. обсяг інвестицій у українські стартапи збільшився на 45 % або до 832 млн \$ у 2021 р. в порівнянні з 2020 р. Але війна, що почалася, внесла корективи у розвиток галузі фінансових технологій, в цілому не загальмувала процеси, а в чомусь навіть прискорила. Зокрема, Україна приєдналася до Європейського блокчейн-партнерства в статусі спостерігача.

3. Частка банку у банківській системі України за активами складає 0,2 %. Із 71 платоспроможних банків фінансова установа займає за обсягом кредитів та заборгованості клієнтів – 31 місце, а за розміром активів – 30 місце, отже банк можна віднести до невеликих банків, який не здійснював в Україні масштабних операцій. У області функціонує 48 відділень. Банк партнер банку ПУМБ.

4. Відділення банку в місті – це багатофункціональний фінансовий посередник, який має розгладжену структуру, надає широкий спектр послуг та є активним учасником різних сегментів фінансового ринку. Відділення складається з головного відділення, та окремої каси на території міста також функціонує два банкомати. Відділення банку в місті у 2017-2021 рр. демонструвало значні обсяги зростання прибутку 2546 млн грн у 2021 р., що на 73,3 % більше ніж у 2017 р. Кількість фізичних осіб, що обслуговується в банку зросла до 1373 осіб, ФОПів та юридичних осіб – до 100 та 55 осіб відповідно. Станом на 2021 р. коефіцієнт чистого стабільного фінансування банку складав 94,5 %. Отже, спеціалісти банку із запасом до нормативних значень дотримувалися всіх нормативів ліквідності.

5. Банк активно впроваджує фінансові технології. Інтернет-банкінг фінансової установи – Jsb Poltava Bank (інтернет-банк для Windows; інтернет-банк для Android; SMS-Банкінг)) дозволяє здійснювати оплату комунальних та інших послуг; обмін валют (функція недоступна з 24.02.2022 р.); переказ з картки на картку; операції з депозитами; подання заявки на отримання споживчого кредиту. За допомогою мобільного інтернет-банкінгу клієнти банку можуть здійснити платіж за реквізитами та платіж за шаблонами, переказ між картами. Діє розсилка повідомлень. Виписки можна буде друкувати за допомогою комп'ютерної програми, формувати шаблони, і відповідно копіювати та вносити іншу суму і найменування.

6. Мобільний додаток банку для фізичних осіб доступний для скачування в Google Play і Apple Store.

7. Банк співпрацює із фінтех компаніями. Чисельність ІТ команди центрального офісу банку в 2021 р. зросла до 35 осіб, що на 10 осіб або на 40 % більше ніж у 2017 р. До відділу програмного забезпечення та управління інформаційних технологій входять спеціалісти, що займають наступні посади: фронтенд розробники – 12 осіб, бек-енд розробники 15 осіб, дизайнери – 2 особи, тестувальники – 6 осіб.

8. Головною перевагою електронного банкінгу банку є значна економія часу (не потрібно відвідувати банківську установу) та можливість 24 год. на добу проводити контроль за власними рахунками і здійснювати оперативне реагування на зміну ситуації на фінансових ринках.

9. Дослідження клієнтів відділення банку в місті показало, що за рахунок більшого обсягу продажів послуг (на 8 %), меншої вартості утримання клієнтів (на 7 %) і зменшення вартості їх обслуговування на 14 % за рахунок переведення операцій у онлайн режим, підприємці стали на 26 % прибуткові у порівнянні із застосуванням традиційних офлайн послуг.

10. Банк також активно використовує соціальні мережі для систематизації та контролю за споживчою і фінансовою поведінкою клієнтів.

Перспективами використання фінансових технологій у відділенні банку в місті у 2023 р. є:

1. Реалізація стратегія розвитку фінтех банку та відділень, зокрема і відділення банку в місті у 2023-2027 рр., що передбачає: запровадження послуги торгового еквайрингу; зміна ПІН коду на відбиток пальця; мобільний застосунок банку матиме функцію переказу із карти на карту в межах фінансової установи та вхід по відбитку пальця й інтерактивний сенсорний екран; передбачено створення фінтех-компанії Fintech Farm 1; використання криптовалюти; запровадження технології блокчейн та перехід до цифрової технології «BigData»; антифрод-рішень, що будуть захищати конфіденційні дані громадян; онлайн-іпотека; інтегрована з Facebook платформа для управління банківськими рахунками; розробка необанкінгу; створення маркетплесів та поради клієнтам щодо розумного витрачання коштів.

2. Застосування торговельного еквайрину вартістю 57,5 тис. грн у відділенні дозволяють знизити ризик прийому фальшивих купюр, витрати на інкасацію, а клієнти отримують зручний спосіб оплати. Суть еквайрингових операцій проста. Основний інструмент – POS-термінал. За допомогою інтернету пристрій буде постійно пов'язаний з банком. У цілому, прибуток від операційної діяльності за рахунок впровадження фінтех у відділенні

банку в місті зросте на 25,0 % у 2023 р. в порівнянні з 2021 р. і становитиме 3,2 млн. грн.

3. Розвиток фінтеху в Україні передбачає випуск віртуальної картки для Apple Pay і Google Pay та пластикової картки, що дозволить розплачуватись криптовалютою за товари і послуги в українських мерчантів, конвертуючи автоматично цифрові валюти в гривні. Безпека розрахунків смартфоном банком гарантується.

4. Інноваційним фінансовим продуктом для банку буде онлайн-іпотека від Nana Bank Південної Кореї. Для отримання даного продукту клієнту не потрібно буде звертатись до відділень банку, достатньо скористатись е-документом, е-підписанням, е-андерайтингом, е-документуванням і е-закриттям.

5. Пропонуємо перейняти досвід DenizBank (Туреччина) та застосувати у 2027 р. повністю інтегровану із Facebook платформу для управління банківськими рахунками.

6. З метою реалізації даної стратегії пропонуємо дирекції банку створити фінтех-компанію Fintech Farm 1 (партнерство з АТ КБ «Приватбанк») та оголосити набір розробників, зокрема, будуть відкриті вакансії в ІТ та банкінгу. При цьому доцільно роздавати опціони усім співробітникам. Відділ буде займатися запуском цифрових банків у різних країнах світу в партнерстві з традиційними банками. Відділ буде називатися Fintech Farm 1 («Ферма» – в тому, що спеціалісти будуть «вирощувати» звірят у банківських застосунках в різних країнах). Передбачається співпраця з Wirex – британською фінтех-компанією, продукти якої дозволяють використовувати криптовалюту на рівні із традиційними грошима для покупок товарів і послуг.

7. Українська фінтех-індустрія і далі залишається привабливою для інвестицій, не дивлячись на важке становище України. Це стосується не тільки іноземних, але і українських інвесторів. Отже, на рівні держави потрібно стимулювати розвиток галузі, що допомогло б створенню певного

роду фінтех-пісочниць – окремих територій з пільговим оподаткуванням, що легально функціонувала б, наприклад, криптоіндустрія. Водночас державі потрібно підтримати (насамперед законодавчо) технології, які працюють в сфері безготівкових розрахунків, що сприяють ефективній роботі економіки, зокрема у кризові періоди.

8. Війна, що почалася, внесла корективи у діяльність банку та усі позитивні фінтех-тренди. Але українська фінтех-спільнота активно працює, розвиває уже наявні сервіси і стартапи з розумінням того, що їх діяльність – це прогресивний внесок в повоєнне майбутнє країни. На відміну від класичного банку, що допомагає клієнтам зберегти, примножити й зайняти гроші, банк як банк майбутнього буде допомагати клієнтам ще ефективно й з користю витратити гроші, задовольняючи їх потреби у товарах і послугах. Створюючи маркетплейси, банк надаватиме як власні послуги, так й пропозиції своїх партнерів та значно підвищуватиме монетизацію своєї клієнтської бази.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. АТ «Полтава Банк». URL: <https://poltavabank.com/komplayens/> (дата звернення: 15.09.2022).
2. Банки та фінтех: від конкуренції до кооперації. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/banki-i-finteh-osnovni-sferi-spivpraci-novini-ukrajini-50035226.html> (дата звернення: 10.09.2022).
3. Бондар О. Г. Фінансові технології та їх вплив на розвиток суб'єктів підприємницької діяльності. Матеріали щорічної студентської наукової конференції Полтавського державного аграрного університету, 10 листопада 2022 р. Полтава: ПДАУ, 2022. 263 с. С. 26-28.
4. Британська фінтех-компанія Wirex запускає продукт в Україні. Шукають розробників на ремоут. URL: <https://dou.ua/forums/topic/35834/> (дата звернення: 05.07.2022).
5. Відділення Полтава-банку в Полтавській області. URL: <https://finsee.com/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0/> (дата звернення: 08.09.2022).
6. Відкриті можливості: як розвивається український фінтех. URL: <https://mind.ua/openmind/20245729-vidkriti-mozhливosti-yak-rozвивaetsya-ukrayinskij-finteh> (дата звернення: 03.04.2022).
7. Вовчак О. Д., Пронько В. М. Вплив фінансових технологій на забезпечення конкурентоспроможності банку. Вісник університету банківської справи. 2020. № 1 (37). С. 86-91.
8. Гладких Д. М. Ризики та можливості банківської системи України в умовах розвитку інформаційної економіки. *Національний інститут стратегічних досліджень*. Аналітична записка. Сер. Економіка. 2019. № 4. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-09/ANALIT%20GLADKYH%20ECONOMICS%20%23%204%202019_0.pdf (дата звернення: 16.09.2022).

9. Григорків, М.В. Григорків. Оптимізаційні методи та моделі: підручник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. 400 с.
10. Данилко Е. В. Вплив фінансових технологій на банківський бізнес. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Одеса, 2019. 92 С.
11. Должанський І.З., Загорна Т. О. Бізнес-планування: технологія розробки: підручник. Київ, 2019, 384 с.
12. Дубілет оголосив набір розробників у свою Fintech Farm: обіцяє зробити всіх доларовими мільйонерами. URL: <https://dou.ua/forums/topic/35771/> (дата звернення: 10.08.2022).
13. Єпіфанов А. О., Маслак Н. Г., Сало І. В. Операції комерційних банків: навч. посіб. Суми: ВТД Університетська книга, 2007. 523 с.
14. Єрохіна Н. А., Микитина О. Г. Електронні гроші в платіжній системі держави. Фінанси України. 2011. № 3. С. 134-140.
15. Інновації банківських інституцій на фінансовому ринку України. URL: <http://khibs.ubs.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D1%8F%D0%BD.pdf> (дата звернення: 17.09.2022).
16. Інновації в сфері банківських та фінансових послуг. Реалії та майбутнє. Твої гроші. 2018. URL: <https://tvoigroshi.com.ua/uk/novosti/innovacii-v-sfere-bankovskih-ifinansovyh-uslug> (дата звернення: 04.02.2022).
17. Кириленко С. А. Зміна парадигми продажу банківських послуг в умовах розвитку цифрових каналів дистрибуції. Світ фінансів. 2016. Вип. 4. С. 140-147.
18. Кількість банків в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/> (дата звернення: 10.06.2022).
19. Кірносова М. В., Савічевич О. П. Використання карт емпатії для підвищення конкурентоспроможності товарів на ринку. Економіка та суспільство. 2020. № 22. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/24.->

Kirnosova-M.-V..pdf (дата звернення: 05.12.2021).

20. Кльоба Л. Г., Добош Н. М., Сорока О. П. Впровадження фінансових технологій – стратегічний напрям розвитку банків. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2020/130.pdf (дата звернення: 15.09.2022).

21. Ковальова А. Підходи до створення успішного стартапу: світовий досвід. Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів, м. Дніпро, 14 лютого 2014, 337 с.

22. Кодекс України про адміністративні правопорушення. № 8073-X від 07.12.1984. URL: <https://www.alibabagroup.com/en-US/> (дата звернення: 16.09.2022).

23. Копішинська К. А. Ключові засади формування команди стартап проекту. Спільнота. Економіко-правові дискусії. 2017. 27 травня. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1875> (дата звернення: 10.08.2022).

24. Копішинська К. О. Роль маркетингу в розвитку стартапів. Економіка, облік, фінанси, управління і право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку: міжнар. наук.-практ. конф., 16 лютого 2019 р.: тези доповідей. У 4 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 4. 61 с. С.7–8.

25. Корецька Н.І. Платіжні системи: в схемах і таблицях: навчальний посібник. Луцьк. 2015, 302 с.

26. Корнівська В. О. Цифровий банкінг: ризики фінансової дигіталізації. Проблеми економіки. 2017. № 3. С. 254-261.

27. Малівський А. А. Валідація бізнес-моделі: навчальний посібник. Тернопіль. 2020, 81 с.

28. Менеджмент стартап проектів : підручник для студентів технічних спеціальностей другого (магістерського) рівня вищої освіти / О. А. Гавриш, В. В. Дергачова, М. О. Кравченко та ін.; Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2019. 337 с.

29. Менеджмент стартап-проектів: Навчально-методичний комплекс дисципліни : навч. посіб. для студ. спеціальності 073 «Менеджмент». КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К. О. Бояринова. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 153 с.

30. Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.

31. Найпопулярніші тренди fintech у 2021 р. URL: <https://finap.com.ua/uk/najpopulyarnishi-trendi-fintech-u-2021-rotsi/> (дата звернення: 08.06.2022).

32. Овчаренко Ю. І. Сім нот для цифрового банку майбутнього. URL: <https://bosfera.ru/bo/yuriy-ovcharenko-epam-sem-not-dlya-cifrovogo-banka-budushchego> (дата звернення: 15.04.2022).

33. Огляд фінтеху: Гроші у ритмі техно. Business.ua. URL: <https://business.ua/special/75-finansovij-oskar-2018/4872-ohliadfintekhu-hroshi-u-rytmi-tekhno> (дата звернення: 06.06.2022).

34. Орлова К.Є. Управління бізнесом. Підручник. Житомир, 2019. 320 с.

35. Офіційний сайт АТ «Укрсоцбанк» URL: www.ukrsotsbank.com (дата звернення: 15.09.2022).

36. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/ru> (дата звернення: 10.08.2022).

37. Офіційний сайт ПАТ «ПУМБ». URL: Режим доступу : <https://www.pumb.ua>.

38. Палеха Ю.І., Горбань Ю.І. Інформаційний бізнес: підручник. Вид-во Оіра-К., 2015, 492 с.

39. Пантелеева Н. М. Фінансові інновації в умовах цифровізації економіки: тенденції, виклики та загрози. *Приазовський економічний вісник*. 2017. № 3. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/3_03_uk/17.pdf (дата звернення: 10.04.2022).

40. Перспективи застосування технології блокчейн у фінансовій сфері. URL: <http://khibs.ubs.edu> (дата звернення: 15.09.2022).
41. Положення про впровадження пластикових карток міжнародних платіжних систем у розрахунках за товари, надані послуги та при видачі готівки. Затверджено Постановою Правління Національного банку України N 37 від 24.02.97 р.
42. Положення про міжбанківські розрахунки за операції, що здійснюються із застосуванням банківських платіжних карток міжнародної платіжної системи VISA International. Затверджено постановою НБУ N 490 від 20.11.98.
43. Положення про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням. Затверджено постановою НБУ N 367 від 27.08.2001.
44. Полтава-банк підключив оплату через Google Pay. URL: http://my-banks.info/banks_poltava-bank/ (дата звернення: 10.09.2022).
45. Поченчук Г. М. Фінансові технології: розвиток і регулювання. *Економіка і суспільства*. 2017. № 13. С. 1193-1200.
46. Про віртуальні активи: Закон України № 2074-IX від 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2074-20> (дата звернення: 10.07.2022).
47. Про захист персональних даних: Закон України № 2297-VI від 01.06.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2297-17> (дата звернення: 15.09.2022).
48. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України № 4452-VI від 23.02.12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4452-17> (дата звернення: 05.08.2022).
49. Рудзік С.І. Перспективи фінтеху для розвитку банківського бізнесу в Україні. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=3806> (дата звернення: 10.08.2022).
50. Світлична А. В., Бондар О. Г. Фінансові технології та їх вплив на розвиток суб'єктів підприємницької діяльності. Економіко-правові аспекти

господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 вересня 2022 р. Одеса, 2022. 596 с. С. 507-509.

51. Світлична А. В., Яснолоб І. О., Бондар О. Г. Особливості розвитку банків як партнерів фінансово технологічних компаній. Причорноморські економічні студії. 2022. № 77. С. 156-161. URL: <http://bses.in.ua/uk/>.

52. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Офіційний сайт Національного банку України. URL : <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025> (дата звернення: 10.09.2022).

53. Українська асоціація ФінТех та інноваційних компаній. 2019. URL: <https://fintechua.org> + (дата звернення: 18.09.2022).

54. Український фінтех: нові та старі тренди 2022 року. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/02/22/682571/> (дата звернення: 07.09.2022).

55. Фінтех в Україні: звіт Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору» та інноваційного парку UNIT.City. URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/02/FinTech_Catalogue_feb2018_en_ua.pdf FA (дата звернення: 06.05.2022).

56. Що таке фінтех і як він впливає на ваше життя вже сьогодні? URL : <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2018/12/5/641431/> (дата звернення: 08.09.2022).

57. Що таке фінтех і як він впливає на ваше життя вже сьогодні? URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2018/12/5/641431/> (дата звернення: 25.06.2022).

58. Яценко М. С., Бондаренко А. О. Актуальні питання розвитку сектору фінансових послуг із застосуванням сучасних фінансових технологій. Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. 2019. № 2. С. 25–30.

59. Alibaba Group. URL: <https://www.alibabagroup.com/en-US/> (дата звернення: 10.11.2021).

60. Aventurescapital. URL: <http://aventurescapital.com/> (дата звернення: 15.12.2021).

61. Coding Challenge for a Ukraine. URL: <https://crowdhackathon.com/hack4ukraine/> (дата звернення: 10.09.2022).

62. Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk.html> (дата звернення: 15.12.2021).

63. Монобанк стане резидентом Дія City і планує вирости до 15 млн клієнтів – Гороховський. URL: <https://dou.ua/forums/topic/35880/> (дата звернення: 18.09.2022).

ДОДАТКИ